Масса а мехкашкара пролетараш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО
свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай областен комитета а Грозненски горкома а, Нохч-ГIалгIай АССР-а оргкомитета а Грозненски къахьегамхой депутатий Совета а орган

Ера 3 апрель
№ 27 (2193)
1958 шу
Мах 20 кеп.

Вай мехкарча къахьегамхоша дег тIара моаршал луш тIаийцар Советски Союза экономически низ дIахо а чIоагIбарна лаьрхIа дола Советски паччахьалкхен керттерча органа законаши соцамаши.

ДIахо а колхозни строй дегIаярахи машинно-тракторни станцеш эргаяхарахи дола

ЗАКОН

Советски Социалистически Респуликай Союза Лакхехьарча Совето лерхI, СССР-а Лакхехьара Совет хьажийта Советски Союза Коммунистически партен Центральни Комитетои СССР-а Министрий Советои оттадаь дIахо а колхозни строй дегIаярахи машинно-тракторни станцеш эргаяхарахи дола дош вай мехка коммунизм хьалъяра декхараш толамца кхоачашдарна къаьстта чIоагIа лоархIам болаш.

Деррига халкъ цу дешага хьажаро хьахьекхар ССКП Центральни Комитетои СССР-а Министрий Советои чакхдаха оттадаьча гIулакхашта колхозий ахархой, болхлой класс, интеллигенци, деррига советски халкъ цхьа барт болаш раьза хилар а цар уж хьаллацар а.

Укх тIеххьарча шерашка социалистически экономикеи культуреи дегIайоалаеш советски паччахьалкхено доккхий керда толамаш даьхар. Цу наькъаца лоархIам боллаш лакхденнад къахьегамхой вахар-хьал.

Коммунистически партес, тIехь-тIехьа мадоаггIара, ССКП XX-ча съезда соцамаш чакх а доахаш, советски халкъа творчески инициативеи низи вай мехка коммунистически общество хьалъяра кертера декхараш толамца кхоачашдарна тIаберзабу.

Халкъа боахаме толамаш дахара хьакъехьа кертера лоархIам болаш я Советски паччахьалкхен чIоагIален а хадданза халкъа вахар-хьал лакхдеш а йола, эггара хьалха езайоккха индустри а йолаш, социалистически промышленность.

СССР-а Лакхехьарча Совето раьза а йолаш белгалду, демократически централизман ленински принципага хьежжа промышленностеи гIишлонаш хьалъяреи управлени эргаяккхаро дIахо а советски экономика чехкка дегIайоалае гIо деш хилар. Из гIулакх дар бахьан долаш промышленность кхы а дикагIа болх беш я, пайда ца эцаш хиннача торонех бизза пайда ийбу.

Толам боллаш дегIабоагIа социалистически юрта боахам. Мехка индустриализаци яра ларда тIа, ленински кооперативни план чакхъяккхар бахьан долаш Советски Союзе хьаьй дикагIа йолча техникаца Iалашъяь йола йоккха социалистически юртбоахаман производство. Вай мехка колхозни строй хьаяр а чIоагъяр а советски халкъа дерригдунен — исторически котало я. Колхозни строй социализман чIоагIа низ шийх хулаш дегIаенай, цIаккха ца хиннача тайпара юрта боахаман хIама хьаду низаш дегIадахкара, советски ахархой вахар-хьал а культурно-технически гIулакх а лакхдара дика торонаш хьайийлар цо.

Юрт социалистически новкъа эргайоаккхаш, колхозни строй хьаеш а из чIоагъеш а, болхлой классани ахархойи цхьоагIо чIоагъеш лоаттабаьча къовсаме Iалаьмате боккха лоархIам болаш хилар машинно-тракторни станцеш. Советски паччахьалкхен бе хинна машинно-тракторни станцеш эхархой колхозашка вIашагIкхеташ а механизированни социалистически боккха юрта боахам толашагIа хиларах уж тешаш а новкхостал даь политически вIашагIтохареи боккха низ хилар. Машинно-тракторни станцешка гIолла чакхдаьккхар юртабоахаме технически прогресс елга а, из кердача техникаца Iалашбеш эргабоаккхалга а, говзал йола механизаторски кадраш кийчъяр, лаьттанца беча балха а хьайбаш леладеча а культура лакхъяр. Машинно-тракторни станцешка хьалкхийр механизаторий эскар — трактористаш, комбайнераш, тракторни бригадий бригадираш, шофераш, ремонт ю а кхыбола а болхлой, техника йовзаши къахьегама индустриальни культура йолаши бола. Доккхий хIамаш карагIдаьнна я уж кадраш социалистически юрта боахам хьалбеча.

1953 шера ССКП ЦК-а сентябрьски Пленум хинначул тIехьагIа, чехка юрта боахам айбе болабеннача дерригача халкъа къовсамо лаьттанцара а хьайбаех а йоаха продукташ йоахилга лоархIам боллаш лакхдир, колхозни строй дегIаяра кердача этапа юхь дIайолайир. Колхозий юкъара боахам хIанз укх сахьата дегIабара хьакъехьа кыа лакхагIча лагIа тIа баьннаб. Колхозни строй дегIаяра керда этап белгалйоалаш я, йоккхагIъяь колхозаш паччахьалкхен оагIонгахьара новкъостал а деш укх тIеххьарча шерашка боахаман хьакъехьа кхы а чIоагIагIа, боахаман доакъош дукхагIа долашагIа, боахамаш технически Iалашдаь хиларца, говзал йолча кхай тIа балхаш деча болхлой, хьайбаш леладерий, механизаторий, аргономий, зоотехникий, кхыболча специалистий дукхача кадращца; колхозий доходаш лакхъеннай, айденнад колхозникий материальни вахар-хьал.

Колхозашта социалистически боккха юрта боахам лелабара дика школа хилар совхозаш — производство вIаштIехьа яккхара лакхагIа латташ йола паччахьалкхен предприятеш. Укх тIеххьарча шерашка мехка юртбоахаман продукташ яхара а мохк царех Iалашбара а хьакъехьа цар удельни дозал лоархIам боллаш лакхденнад. Совхозаш тIехьа тIайоагIача хана а производствон дикагIа йолча методий, лаьттанцарча балха лакхача культуран, къахьегама овсарле лакхъеш лоаттабеча къовсаме колхозашта дика хьокхам тела декхарийла я.

Вай ханарча хьалашка, дукхагIа йола колхозаш организационно-боахаман хьакъехьа чIоагъеннача хана, машинно-тракторни станцешка гIолла колхозашта производственно-технически гIулакх дара хIанзара форма юрта боахаман хIама хьаду низаш дIахо а дегIадоаладара декхарашта пайдане хулачара дIаяьннай. Цул совгIа, из форма дуккхача моттигашка дикагIа йола колхозаш дIахо а дегIаяхкара духьале е йолаеннай, колхозни производствон пайда эцанза йисача торонех дикагIа пайда эцара гIулакха тIехь йола колхозийи колхозникийи инициатива ехка йолаеннай. ТIехь-тIехьагIа дукхагIа гучадувладаьннад цхьан лаьтта социалистически шин предприятес-колхозои машинно-тракторни станцеси боахам лелабелга харцахьа хилар, цо производство вIашагIйоллара а техниках пайда эцара а цхьан дас доал дечара воакх, ялаташ хьувкъийтарах бола колхоза санна, машинно-тракторни станцена а тIера бехктокхам мелбу, йоккхий а ца эша а расходаш яйт.

Цу дерригнеша дIадех колхозашта производственно-технически гIулакх дара хIанзара порядок хувцилга, йоахаш-йоахаш машинно-тракторни станцеш ремонтно-технически станцеш а еш эргайоахилга, юртбоахаман машинаш колхозашка йохка йолаелга. Уж гIулакхаш чакхдахарца юрта боахаманна лелаю хьалхле кердагIча, кхы а лакхагIча лагIа тIа яргья. Кхы а чIоагIлургья колхозий экономика, екъаш йоаца фондаш дегIайоагIаргья, дикагIа вIаштIехьаяьккха хургья производство, лакхлургда колхозникий материальни вахар-хьал.

Ремонтно-технически станцеш декхарийла я трактораштеи кхыча машинаштеи ремонт елга, колхозашта технически гIулакхаш делга, колхозашкеи совхозашкеи керда техника запасни оатхалаш, доагам, производствонна хьожадаь кхыдола товараш дохкилга, колхозашка специализированни балхаш делга, колхозашка йоаца машинаш маьхах ханна лелае дIателилга колхозни производстве керда техника машинно-тракторни парк лелаяреи цох пайда эцареи даькъе Iилманнеи дикагIча опытаи карагIдаьннар доаладелга, хIаьта иштта механизаторски кадрай балха говзал лакхъярна гIо делга Iалащде. Ерригача колхозий тракторашi кхыйола машинаши эца торо йоацачеи керттера дар аьлча цу техниках нийса пайда эца могаргдоацачеи районашка цу тайпарча колхозашта производственно-технически гIулакх машинно-тракторни станцешка е ремонтно-технически станцешка гIолла хIанзарчоа делга дитача бакъахьа да.

Промышленностаи гIишлош ярнеи доал делга хувцаро санна машинно-тракторни станцеш эргаяхаро а Iалащде деза боахаман социалистически система тIеххиларахи производстверча гучаяханза йолча таронехи ма-могга дукхагIа пайда эцилга, наьха творчески инициативеи активности дIахо дегIайоалаелга. Цо сихбергба советски общество коммунизмага бодача наькъ тIа тIа-тIа сихагIа хьалха яхара болам. Ленински кIоаргача хьаькъала кооперативни плана ларда тIа юрта боахама коллективизаци яьчул тIехьагIа уж гIулакхаш чакхдахар социалистически юрта боахам дегIабарна боаккхащ бола керда, Iалаьмате боккха лоархIам бола боккха гIа хургба.

Колхозни строй дIахо дегIаярнеи машинно-тракторни станцеш эргаяхарнеи чакхдоаха гIулакхаш, Коммунистически партес халкъа боахама доал делгеи хьалхле лелаелгеи тоадарна лелабеча балхах доалла дакъа да.

Колхозни строй дIахо дегIайоалаяреи беррига социалистически юрта боахам айбареи духьа Советски Социалистически Республикай Союза Лакхехьарча Совето **соцам бу:**

Статья 1. Советски Союза Коммунистически партеси СССР-а Министрий Советои оттадаьи дерригача халкъо дувцаш массане хьаллаьцаи дола, колхозни строй дIахо дегIаяреи машинно-тракторни станцеш эргаяхареи гIулакхаш къоабалде.

Статья 2. ХIанз колхозаш экономически а организационни а чIоагIъялара лоархIам а баь данза даргдоацаш лоархIалда машинно-тракторни станцех ремонтно-технически станцеш елга. Машинно-тракторни станцей доалахьа йола тракторашi, комбайнаши, кхыйола юртбоахама машинаши из техника эца безам болча колхозашка йохка. Ийцача тракторехи машинехи цу сахьате ахча дIадала торо йоацача колхозашта цар экономически хьалга хьежжа ханаш яхка.

1958 шера дензъ колхозашкеи совхозашкеи керда трактораш, комбайнаш, иштта кхыйола юртбоахаман машинаш йохка.

Мнашинно-тракторни станцеш эргайоахилга чакхдаккха деза къаьст-къаьотача колхозий экономика дегIаяра Советски Союза тайп-тайпарча зонийи районийи башхалоний лоархIам а беш союзни республикай министрий Советаша оттаьча ханашка.

Статья 3. Ремонтно-технически станцешта ер керттера декхараш тIадахка: трактораштеи кхыча машинаштеи ремонт елга, колхозашта технически гIулакх делга, колхозашкеи совхозашкеи керда техника, запасни оатхалаш, нефтепродукташ, удобренеш, ядохимикаташ, иштта кхыдола производствана хьожадаь товараш дохкилга, колхозашка йоаца машинаш маьхах ханна лелае тела, колхозашца договораш ярца цхьадола тайпа специализированнии кхыдолеи балхаш делга, колхозни производстве керда техника, машинно-тракторни парк лелаяреи цох пайда эцареи даькъе Iилманнеи дикагIча опытаи карагIдаьннар доаладелга, хIаьта иштта механизаторски кадрай балха говзал лакхъярна гIо делга.

Ремонтно-технически станцей болх боахама расчета ларда тIа лелабу.

Статья 4. Ремонтно-технически станцех йола положении колхозашкеи совхозашкеи запасни оатхалаши, доагами, иштта кхыдола производственни товараши дохкара бокъои СССР-а Министрий Совето чIоагIъю.

Статья 5. Колхозашта производство лелаеи цар юкъара боахам дIахо дегIаболабеи эшаш дола хьал оттадарна колхозий поризводствага дIадодачунна кредитовани яр шердара дешага хьажа тIадуллалда СССР-а Министрий Совета.

Статья 6. Машинно-тракторни станцеш эргаяхарца СССР-а Министрий Совета тIадуллалда юртбоахаман продукташ колхозашка кийчъяра йолча порядканеи бокъонаштеи хувцамаш дара дош къоастаде, паччахьалкхе хиланза яргIйоацача юртбоахаман продукташца Iалашъелга дага а кхоабаш.

Статья 7. Машинно-тракторни станцешкара колхозашка балха хьачубоагIа механизатораши юрта боахаман специалисташи уж материальни Iалашбара эшаш бола теркам а баь бакъахьа дIанийсбелга Iалащде СССР-а Министрий Совета тIадилла.

СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума председатель
К. ВОРОШИЛОВ.

СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль
1958 шу 31 март.

СССР Лакхехьарча Совета Президиум харжарах

СССР Лакхехьарча Совета соцам

Советски Социалистически Республикай Союза Лакхехьарча Совето **соцам бу:**
СССР Лакхехьарча Совета Президиум укх лохехьара бараш болаш харжа:

СССР-а ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА ПРЕДСЕДАТЕЛЬ

ВОРОШИЛОВ Климент Ефремович — г. Ленинграда Кировски хоржамий округагара депутат.

СССР Лакхехьарча Совета Председатела заместителаш

ТАРАСОВ Михаил Петрович — РСФСР Уфински хоржама округагара депутат;
КОРОТЧЕНКО Демьян Сергеевич — Украински ССР Днепропетровски хоржама округагара депутат;
КОЗЛОВ Василий Иванович — Белорусски ССР Витебски хоржама округагара депутат;
РАШИДОВ Шараф Рашидович — Узбекски ССР Кокандски городской хоржама округагара депутат;
ТАШЕНЕВ Жумабек Ахметович — Казахски ССР Актюбински хоржама округагара депутат;
ЧУБИНИДЗЕ Мирон Дмитриевич — Грузински ССР Сталинирски хоржама округагара депутат;
АБДУЛЛАЕВ Ильяс Керим Оглы — Азербайджански ССР Хачмасски хоржама округагара депутат;
ПАЛЕЦКИС Юстас Игнатович — Литовски ССР Тельшяйски хоржама округагара депутат;
КОДИЦА Иван Сергеевич — Молдавски ССР Сорокски хоржама округагара депутат;
ОЗОЛИНЬ Карп Мартынович — Латвийски ССР Екабпилски хоржама округагара депутат;
КУЛАТОВ Турабай — Киргизски ССР Токтогульски хоржама округагара депутат;
РАХМАТОВ Мирзо — Таджикски ССР Таджикабадски хоржама округагара депутат;
АРУШАНЯН Шмавон Минасович — Армянски ССР Ехегнадзорски хоржама округагара депутат;
САРЫЕВ Акмамед — Туркменски ССР Куйбышевски хоржама округагара депутат;
ЭЙХФЕЛЬД Иоган Гансович — Эстонски ССР Выруски хоржама округагара депутат;

СССР Лакхехьарча Совета Президиума секртарь.

ГЕОРГАДЗЕ Михаил Порфирьевич — Грузински ССР Зестафонски хоржама округагара депутат;

СССР Лакхехьарча Совета Президиума членаш

АНДРЕЕВ Андрей Андреевич — РСФСР Тульско-Рязански хоржама округагара депутат;
БАТЫЕВ Салих Гилимханович — Татарски ССР Елабужски хоржама округагара депутат;
БЕЛЯЕВ Николай Ильич — Казахски ССР Алма-Атински городской хоржама округагара депутат;
БУДЕННЫЙ Семен Михайлович — Украински ССР Хмельницки областа Шепетовски округагара депутат;
БУРКАЦКАЯ Галина Евгеньевна — Украински ССР Черкасски хоржама округагара депутат;
ДАНИЯЛОВ Абдурахман Даниялович — Дагенстански АССР Махачкалински хоржама округагара депутат;
КАПИТОНОВ Иван Васильевич — РСФСР Московски областа Серпуховски хоржама округагара депутат;
КИРИЧЕНКО Алексей Илларионович — Украински ССР Киевски областа Киевски-Ленински хоржама округагара депутат;
МАЗУРОВ Кирилл Трофимович — Белорусски ССР Мински областа Мински городской шоллагIча хоржама округагара депутат;
НУРИЕВ Зия Нуриевич — Башкирски ССР Стерлитамакски хоржама округагара депутат;
ПОДГОРНЫЙ Николай Викторович — Украински ССР Киевски областа Киевско-Московски хоржама округагара депутат;
ПРИВАЛОВ Михаил Моисеевич — РСФСР Кемеровски областа Сталински хоржама округагара депутат;
СПИРИДОНОВ Иван Васильевич — Ленинграда Свердловски хоржама округагара депутат;
ТУРСУНКУЛОВ Хамракул — Узбекски ССР Ташкентски юртарча хоржама округагара депутат;
УСТИНОВ Владимир Иванович — Москван Киевски хоржама округагара депутат;
ФЕДОРОВА Варвара Ефимовна — Москван Краснопресненски хоржама округагара депутат;

СССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель К. ВОРОШИЛОВ
СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ

Москва, Кремль 1958 шера 27 март.

СССР Правительство—ССР Союза Министрий Совет вIашагIтохарах

СССР Лакхехьарча Совета соцам

Советски Социалистически Республикай Союза Лакхехьарча Совето **соцам бу:**
ССР Союза Правительство — СССР Министрий Совет укх лохехьара бараш болаш вIашагIтоха:

ССР Союза Министрий Совета Председатель — **ХРУЩЕВ Никита Сергеевич.**
ССР Министрий Совета Председатела хьалхара заместитель — **КОЗЛОВ Федор Романович.**
СССР Министрий Совета Председатела хьалхара заместитель — **МИКОЯН Анастас Иванович.**
СССР Министрий Совета Председатела заместитель — **КОСЫГИН Алексей Николаевич.**
СССР Министрий Совета Председатела заместитель — **ЗАСЯДЬКО Александр Федорович.**
СССР Министрий Совета Председатела заместитель — СССР Госплана председатель — **КУЗЬМИН Иосиф Иосифович.**
СССР Министрий Совета Председатела заместитель — **УСТИНОВ Дмитрий Федорович.**
СССР арахьарча торговлен Министр — **КАБАНОВ Иван Григорьевич.**
СССР Чухьарча ГIулакхий Министр — **ДУДОРОВ Николай Павлович.**
СССР Лакхехьарча образованен Министр — **ЕЛЮТИН Вячеслав Петрович.**
СССР геологени цун лаьттагI доахка рузкъаш лорадареи Министр — **АНТРОПОВ Петр Яковлевич.**
СССР унагIцIено лораяра Министр — **КОВРИГИНА Мария Дмитриевна.**
СССР доазол дехьарча глулакхий Министр — **ГРОМЫКО Андрей Андреевич.**
СССР культуран Министр — **МИХАЙЛОВ Николай Александрович.**
СССР форда флота Министр — **БАКАЕВ Виктор Георгиевич.**
СССР оборонан Министр — **МАЛИНОВСКИЙ Родион Яковлевич.**
СССР машин-наькъа Министр — **БЕЩЕВ Борис Павлович.**
СССР бувзама Министр — **ПСУРЦЕВ Николай Демьянович.**
СССР юртбоахама Министр — **МАЦКЕВИЧ Владимир Владимирович.**
СССР юкъерча машиностроенен Министр — **СЛАВСКИЙ Ефим Павлович.**
СССР торговлен Министр — **ПАВЛОВ Дмитрий Васильевич.**
СССР транспортни гIишлон Министр — **КОЖЕВНИКОВ Евгений Федорович.**
СССР финансай Министр — **ЗВЕРЕВ Арсений Григорьевич.**
СССР химически промышленностан Министр — **ТИХОМИРОВ Сергей Михайлович.**
СССР ялатий продуктай Министр — **КОРНИЕЦ Леонид Романович.**
СССР электростанцей Министр — **ПАВЛЕНКО Алексей Сергеевич.**
СССР Госплана Председатела хьалхара заместитель — СССР Министр — **ПЕРОВ Георгий Васильевич.**
СССР Госплана Председатела заместитель — СССР Министр — **ЗОТОВ Василий Петрович.**
СССР Госплана Председатела заместитель — СССР Министр — **СТРОКИН Николай Иванович.**
СССР Госплана Председатела заместитель — Министр СССР — **ХРУНИЧЕВ Михаил Васильевич.**
СССР Госплана Отдела начальник — СССР Министр — **ХЛАМОВ Григорий Сергеевич.**
СССР Госплана Отдела начальник — СССР Министр — **ИШКОВ Александр Акимович.**
СССР Госплана Отдела начальник — СССР Министр — **НОВОСЕЛОВ Ефим Степанович.**
СССР Министрий Совета советски контрола Комиссен Председатель — **ЕНЮТИН Георгий Васильевич.**
СССР Министрий Совета къахьегамеи цунагI доагIачуни гIулакхий Паччахьалкхен комитета Председатель — **ВОЛКОВ Александр Петрович.**
СССР Министрий Совета Паччахьалкхен Iилман-технически комитета Председатель — **МАКСАРЕВ Юрий Евгеньевич.**
СССР Министрий Совета авиацен техникан Паччахьалкхен Комитета Председатель — СССР Министр — **ДЕМЕНТЬЕВ Петр Васильевич.**
СССР Министрий Совета оборонни техникан Паччахьалкхен комитета Председатель — СССР Министр — **РУДНЕВ Константин Николаевич.**
СССР Министрий Совета радиоэлектроникан Паччахьалкхен комитета Председатель — СССР Министр — **КАЛМЫКОВ Валерий Дмитриевич.**
СССР Министрий Совета судостроенен Паччахьалкхен комитета Председатель — СССР Министр — **БУТОМА Борис Евстафьевич.**
СССР Министрий Совета гIишлоний гIулакхий Паччахьалкхен комитета Председатель — **КУЧЕРЕНКО Владимир Алексеевич.**
СССР Министрий Совета арахьарча экономически бувзама Паччахьалкхен комитета Председатель — **СКАЧКОВ Семен Андреевич.**
СССР Министрий советачухь Паччахьалкхенна кхерам ца хилийтара Комитета председатель — **СЕРОВ Иван Александрович.**
СССР Паччахьалкхен банка Правленен Председатель — **БУЛГАНИН Николай Александрович.**
СССР Министрий Совете чуйоагIача Центральни статистически управленен начальник — **СТАРОВСКИЙ Владимир Никонович.**

СССР Конституцен 70-ча статьяга хьежжа СССР Министрий Совете чубоагIа союзни республикай Министрий Советий председателаш е гIулакхаш долаш:

РСФСР Министрий Совета Председатель — **ПОЛЯНСКИЙ Дмитрий Степанович.**
Украински ССР Министрий Совета Председатель — **КАЛЬЧЕНКО Никифор Тимофеевич.**
Белорусски ССР Министрий Совета Председатель — **АВХИМОВИЧ Николай Ефремович.**
Узбекски ССР Министрий Совета Председатель — **МИРЗА Ахмедов Мансур Зияевич.**
Казахски ССР Министрий Совета Председатель — **КУНАЕВ Динмухамед Ахмедович.**
Грузински ССР Министрий Совета Председатель — **ДЖАВАХИШВИЛИ Гиви Дмитриевич.**
Азербайджански ССР Министрий Совета Председатель — **РАГИМОВ Садых Гаджияралиевич.**
Литовски ССР Министрий Совета Председатель — ШАМАУСКАС Мотеюс Юозович.
Молдавски ССР Министрий Совета Председатель — **ДИОРДИЦА Александр Филиппович.**
Латвийски ССР Министрий Совета Прдеседатель — **ЛАЦИС Вилис Тенисович.**
Киргизски ССР Министрий Совета Председатель — **ДИКАМБАЕВ Казы Дикамбаевич.**
Таджикски ССР Министрий Совета Председатель — **ДОДХУДОЕВ Назаршо.**
Армянски ССР Министрий Совета председатель — **КОЧИНЯН Антон Ервандович.**
Туркменски ССР Министрий Совета Председатель — **КАРАЕВ Джума Дурды.**
Эстонски СССР Министрий Совета Председатель — **МЮРИСЕП Алексай Александрович.**

СССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель
К. ВОРОШИЛОВ.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль 1958 шера 31 март.

СССР-а ЛАНХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПХЕЛАГIЧА СОЗЫВА ЦХЬОАЛАГIА СЕССИ

Колхозни строй дIахо дегIаярахи машинно-тракторни станцеш эргаяхарахи

Н. С. Хрущевс яь доклад

(ДIахододар. Долалур 26-ча номер тIа).

Новкъостий депутаташ! МТС-аш эргаяхара дош шерра дувца оттадалехьа партен Центральни Комитет дагаьлар колхозий председателашца, МТС-ий директорашца, партийни болхлошца, Iилманхошца. Цар массане а бакъдир из гIулакх де дезаш хьаэттаи ший ханнахьа деши хилар. Массайолча оагIонгахьара из дош къоастадир, керттера де дезар оттадаьча а дерригача халкъа дувца арадаьккхача а ССКП ЦК Пленумо. Къахьегамхой собранешка, кепа йоазон тIа, радиоца гIолла къамаьлаш даьча миллионаш советски наха цхьабарт болаш къоабал дир уж гIулакхаш де дезаш дизза хьаэттаи ший ханнахьа деши хиларца.

Из дош дувцаш советски наьха цхьабарт хилар, машинно-тракторни станцеш эргаяхар — де дезаш хьаэтта, юрта боахам дIахо айбара хьашташа, коммунизм хьалъяра хьашташа маяхха гIулакх хиларна дикагIа дола тешал да. **(ДIаьхдаь тIоараш тох).**

IV

Социалистически доалахьен шин формахи уж дегIаярахи

Новкъостий депутаташ!

ХIанз оттадаь машинно-тракторни станцеш эргаяхара декхар дувзалуш да цIенхоштта уйла тIаяхийта езача цхьадолча теоретически дешашца.

Цхьаболча новкъосташа, керттерча даькъе экономистех бараша, лерхI, МТС-аш эргаяхарца дуккхача теоретически дешаех, царна юкъе доалахьен шин формах долча дешаех, ца кхеташ моттигаш хургья аьнна. Коммунизмага доварло дерригхалкъа доалахье мамогга чIоагIъяри колхозни-кооперативни доалахье дерригча халкъа доалахьега кхоачаш лакхъяри дIадех яхача хьехамга хьежжа, цар шоай кхерам бувцар: МТС-аш эргаяха лерхIаш хилар марксистско-ленински теоренна духьала дий хьох, колхозашка трактораш йохкарца дерригача халкъа доалахье мелъергйий хьох? Иштта оттадир коммунизм хьалъярна декхарашца дикагIа тарлуш йола социалистически юрта боахама форма — колхозни я е совхозни я яха дош. Дерригача халкъа доалахьен ларда тIа хьабаь боахам совхоз хиларца, колхозаш совхозий боахама формашка яьхача бакъахьа яцар хьох?

Бокъо я сона цу дешай хьакъехьа къамаьл де. Эггара хьалха дерригача халкъа юкъарчеи колхознии доалахьенах. Цхьаболча болхлоша йоах: нагахьа санна вай колхозашка трактораши кхыйола юртбоахаман машинаши йохке, из дарца вай чIоагIъю колхозий доалахье, хIаьта доалахьен лакхехьара форма йола пачхьалкхен доалахье мелъю.

Сона хет, иштта дош оттадар, мадарра аьлча, нийса дац аьнна. Нийса да, дерригача халкъа доалахье-доалахьен лакхехьар форма хилар. Иштта кхетаяьй из В. И. Ленина. ХIаьта цунца цхьана Ленина дерригача халкъа доалахьеи кооперативни доалахьеи цаI шоллагIчоа духьала увттаяь яц. Цо кхыча тайпара белгалдора из, доалахьен из а вож а формаш социалистически хилар, из а вож а халкъа хьашташта эшар, вай юкъа де лархIачун — коммунистически общество хьалъярна эшар деш хиларца.

Кооперативни план оттаеш, Ленина лерхIар вай пачхьалкхен строй ший башхало йолаш хиларах, кооперацен вайцига Iальмате боккха лоархIам хилар вай хьал тIа кооперации дегIаяр социализм дегIаяр санна долга. Теркал делаш, 1918 шера март бетта, пролетарски революци котъяьнна массехк бутт баьначул тIехьагIа, Ленина мел кIоаргача хьаькъалца, Советски Iаьдала хьал тIа кооперацен керда лоархIам мишта белгалбаьккхар: «Кооперативий хьал, — яздоро цо, — овлан тIара принципиально хувцалу пролетариато пачхьалкхен Iаьдал даьккхача хана денз, пролетарски пачхьалкхен Iаьдал социалистически порядкаш хадданза увттае доладелча денз. Укхаза дукхал дикалга йоал. Кооператив, капиталистически обществера зIамга гIайре санна, тикилг я. Кооператив, нагахьа санна ший чу лаьттан социализации фабрикашта а заводашта а национализации яь еррига общество цо чулоаце социализм я».

(Соч., 27 т. 189 оагI.).

Ленина иштта гучайоахар кооперативни доалахьен форма дегIаяра диалектика, хIаьта вай цу накъ тIа даха а, колхозно-кооперативни строй дIахо дегIаяр бIаргаго а нийса кхетаде а деза.

Бакъда, колхозно-кооперативни доалахьенеи дерригача халкъа доалахьенеи юкъе ший тайпара башхалонаш я, цхьабакъда цхьан способа, бокъонца аьлча производствон социалистически способа дегIаяра, тайп-тайпара формаш мара яц уж. Дерригача халкъа доалахье дукхагIа юкъара хилари, хIаьта колхозни доалахье кIезигагIа юкъара хилари мара башхало яц царна юкъе. Иштта дале, дувцар да колхозни доалахье юкъаерзаяр айдари, иштача гIулакхаца дерригача халкъа доалахьенга кхоачаш из лакхъелгеи. Мишта дергда из? Дерригача халкъани пачхьалкхени дар санна, кооперативни а, колхозни а доалахье дIахо дегIаярца мара дергдац. Колхозни строй дIахо дегIаярнеи МТС-аш эргаяхарнеи де лаьрхIачо Iалашду колхозни доалахье шеръяри дерригача хакъа доалахьенна из гаргаозари.

ХIаьта колхозни доалахье чIоагIъяларах кхера хIана деза вай? Нагахьа санна социалистически доалахьен цхьа форма цун кхыча форманна духьала яьхача, нагахьа санна цу позицеш тIа а этта колхозашка техника а ца екхача, социалистически хиларга хьежжа, колхозни доалахье чIоагI а ца йича, тIаккха колхозни производство, колхозий юкъара боахам дегIабоалабарна, цунна тIабоагIа пайда айбарна вай хьашт долаш доацилга хул. ХIаьта парти гIерт колхозашка дукхагIа продукташ яхийта, цар пайдаш лакхде, екъаш йоаца фондаш дукхагIа хилийта, из дарца кооперативни доалахье айе. Из доалахье биззача маьхара яц, коммунизм хьалъяра хьашташта духьала я яхача уйла тIа сецача из колхозни строй хIалак хилар, цун ялар хургда.

Колхозни доалахье чIоагIъяларо кхерам тIатоссаргбар, нагахьа санна доалахьен шин форманна — дерригача халкъеи кооперативни формашта юкъе овлан тIара хувцамаш хиларга, пачхьалкхен производственни сектора керттера лоархIам мелбарга дугаргдолаш хилча. Уж тайпа хувцамаш, вайна ховча тайпара, социализм котъяьннача хьал тIа да а дац, е хила йиш а яц.

Коммунизмага бода никъ дерригача халкъа яр санна кооперативни доалахье а дегIаярга гIолла бодаш хиларца коммунистически общество хьаяра наькъех долча вай партен теоретически гIулакхашта духьала яц кооперативни доалахье.

Зедаланза далац, колхозни доалахье дегIаярахкхераш бараш цу доалахьенга коллективизаци яр доладенначa ханарча позицешкара хьежаш, дукхалга дилла ца Iеш дикалга диллача а колхозни доалахье 25—30 шу хьалхагIа ше хиннар йоацаш кхыяр хиннилгах бицлуш хилар.

Мадарра аьлча, фу яр колхозий доалахье 1929—30 шерашка? Из дар духхьал ахархой боахам—говраш, аьшка нохараш а, дахчан нохараш а, макхаш, цхьадола коа тIара гIирсаш вIашагIтохар. Бакъда, цу хава прогрессивни лоархIам бар цун, къахьегама овсарле лакхаяккха торо хулийташ а саго сага эксплуатаци елга хила йиш йоацаш дIадоаккхаш а хиларца.

Цхьабакъда, цуннеи хIанзарчеи ханна юкъе йоккха зама еннай, колхозни строй дегIаярнеи чIоагIъярнеи, цун экономика айяра, советски юрта вахара а духовни а низаш дегIадахкарна тIехьа чIоагIгIа къовсам лоаттабаь шераш.

Колхозий хIанзара доалахье хьаьй болхлой классо, дерригача советски халкъо хьалхле лелаеши хьинаре дакъалоацаши колхозникаша юкъа къахьегарца. Из латт шерра дегIабенача юкъарча боахамах. Iальмате чIоагIа дегIадаьхкад, шоашта юкъе тIехь-тIехьагIа хIанзарча машинни технико лоархIамегIа йола моттиг дIалоацаш дола колхозни производствон средстваш. Колхозий машиннийи энергетически средствайи юкъара мах 24 миллиард сом ба.

Коммунизм хьалъяра планаш кхоачашъеш, Партеси Правительствоси социалистически организман чухь колхозаш хийра, хIама лийрхIаяц цIаккха а, боахаман социалистически системана юкъе доагIа а вахара боккхача лоархIаме а дакъа лийрхIад массаз а царех.

Пачхьалкхеннеи колхозаштеи юкъерча гIулакхашта юкъе цIаккха а хиннадац коммерчески хьашташ тIехдолаш, капиталистически обществон чухь городаи юртаи юкъе дараш санна. Из бакъдеш дуккха а масалаш доаладе йиш яр. Ховш ма дий машинно-тракторни станцеша колхозашка болх барах хьадоагIар царга бокъонца хьакхоачаш хинначул дукхагIа хиннилга. Цхьайолча колхозашта, къаьстта экономически низ боацаш яраштa, каст-каста МТС-аш даьча балхех пачхьалкхен декхар тIадус. Цхьабакъда, декхараш бахьан Iаг хьеккха боахам бохкаш моттиг-м нийсъеннаяц. Из ца деш, пачхьалкхено де мел дезар дора цу тайпарча колхозий экономика айярна. Пачхьалкхено колхозашта кадраш кийчью цунга дуккха а миллиардаш сомаш дIа а ухийташ. Сенна хьожадаь да из ахча дIадохийтилга? Из хьожадаьд колхозаш, колхозни доалахье чIоагIъярна. Пачхьалкхено колхозашта миллиардаш кредиташ дIахец, коммерчески ларда тIа а доацаш. Колхозаш низ боацаш хиннача къаьсттача ханашка бIаьш миллионаш сомаш дола декхараш тIера даьхар царна. Цкъа денна Iанзар колхозашта дIадувча фуна, дуачунна, кхыдола ссудаш. Царех цхьадола дакъа колхозаша юхателар, хIаьта доккха дакъа колхозашта тIера дIа а доахар.

Колхозникашта хов общественни боахам дегIабар, колхозий рузкъа совдалар цар дуккхача шерашка хьиигача къихи пачхьалкхен оагIорахьара Iальмате доккха материальни гIо дарцеи хиннилга. Колхоза доалахьа йола машинаш, цар производственни гIирсаш, цар лаьттанцара а хьайбаи а боахам дегIабар колхознико, болхлочо, Iилманхочо къахьегарца хиннилга. Иштача гIулакхаца колхозий юкъара рузкъа хьаду дерригача советски халкъа новкъосталца колхозни ахархоша.

Колхозаш йолча хьалхарча деношка денз цар юкъарча боахама лард хиннай, екъаш йоаца фондаш ший лоархIамегIа дакъа дола, колхозни-кооперативни доалахье. Колхозни производство дегIаярца, колхозий экономика чIоагIъяларца ца хаддаш дегIаух екъаш йоаца фондаш а. 1932 шера 4,7 миллиард сом хиннача 1958 шера 1-ча январе 100 миллиард сом хилар колхозий екъаш йоаца фондаш. Цунца хувцаделар екъаш йоацача фовдай куц ше а.

Колхозни экономика дегIаяр дIадода, екъаш йоаца фондаш ца хаддаш дегIаухаши дикалга диллача кхыча тайпара ший структураца а ший общественни куцаца а дерригача халкъа производственни фондашта гаргагIа гIортарца. Дуккхача колхозий шоай электростанцеш, хIаьта иштта хIанзарча техникаца Iалашъяь йола подсобни предприятеш я. ТIа-тIа а шерагIа даржаш латт колхозий юкъара электростанцеш, хиш дехка каналаш, хий Iоаду Iамаш, наькъаш хьаделга, школаш больницаш хьалъелга. Цу наькъаца колхозаша шоай низаш вIашагIдехк къаьст-къаьстача артелашта эшаш хинна ца Iеш, хIаьта мабарра аьлча дерригача халкъан лоархIам бола гIирсаш хьалдарна. Уж я колхозни-кооперативни доалахье дерригача халкъа цунга йолаш хилар бIаргадойташ йола белгалонаш.

Колхозни производство дегIаярна юкъе шерагара-шерага чIоагIлуш латт, юрта боахам хIанзарча техникаца Iалашбеш, колхозашта цар юкъара боахам дIахо айбарна новкъостал деш йолча, социалстически промышленностан хьалхлен лоархIам.

ХIанзарча хьал тIа колхозни-кооперативни доалахье дегIа мишта йоагIа хьахьокхаш долча дуккхачарех цхьа масала хьаэцаргда вай.

Нов. Орловский председатель волча Белоруссски республикерча «Рассвет» яхача колхоза коллективизаци йоалуш, кхыча колхозий санна, массехк итт говраши кагий инвентари мара яцар. ХIанз цу колхозе хьадаьд дика производственни а культурни-вахара а гIирсаш, цун да эзараш юкъара доахан, йоккха беш, ткъаьи иттанел совгIа грузови автомашина, электростанци, 70 электромотораш, машинашта ремонт ю мастерскеш. Хьалха массехк итташ эзар сом хинна екъаш йоаца фондаш хIанз 23 миллион сомал совгIа я. Колхоза юкъарча боахамах дIадахача шера баьнна пайда 17 миллион сом хилар.

Хьан доалахьа я цу боккхача, экономически дегIабенача юкъарча боахама производственни фондаш? Уж колхозникий коллектива доалахьа я. Цхьабакъда, уж фондаш карайолча колхозникаша, нийса лоархI цар юкъара рузкъаш болхлой классо доккха дакъалоацаш, Советски пачхьалкхен новкъосталца хьадаьлга.

ССКП ЦК февральски Пленума хетаяьча шоай юкъарча собране «Рассвет» яхача артела колхозникаша цхьабарт болаш соцам бир хьалха 15 процент дIачулуш хиннача ахчан пайдах, екъаш йоацача фонде 25—30 процент дIачутела. ЧIоагIа белгало йолаш да шоай колхозера екъаш йоаца фонд, из дерригача халкъо хьинаре дакъалоацаш хьаяь хиларца, дерригача халкъа доалахье лоархI аьнна цхьабарт болаш цу собране колхозникаш а аьннар.

Цу тайпара уйла йолаш ба кхыча дуккхача колхозий колхозникаш а.

МТС-аш эргаяхара дош дувцаш Краснодарски краян Калинина цIерагIча колхоза председатела нов. Бабенкос юкъарча собране аьлар:

«Вай социалистически пачхьалкхено е низ а е рузкъа а кходаьдац колхозаш дегIаяхкарна а экономически чIоагIъярна а. Вайна массазза а тийннад ахчан кредиташ, фун а кхыдола а ссудаш. Массане а кхетаду, колхозни строй пачхьалкхено Iальмате чIоагIа материальни хьаллацарца вай колхозий рузкъа дукхагIа хиннилга».

Калинина цIерагIча колхоза колхозникий юкъарча собране а иштта соцам баьб колхоза екъаш йоаца фонд дерригача халкъа доалахье лархIа.

Московски областан Луховицки района Сталина цIерагIча колхоза председатела нов. Генераловс аьлар: «Вай колхозе екъаш йоаца фондаш 15 миллион сом я. Екъаш йоаца колхоза фондаш хьаеш вай артелан колхозникаша лаьца ца Iеш дакъалаьцад вайна машинаши механизмаши хьаеча промышленни предприятей болхлоша, хIаьта иштта юртбоахаман Iилма керда карагIдаьннарашца дIаьхий деш болча Iилманхоша. Вай колхоза рузкъа вIашагIтехад пачхьалкхено хьинаре новкъостал деш. Цудухьа хьатIакхьчай екъаш йоаца фондаш дерригача халкъа доалахье лархIа еза ха».

Дерригача халкъо дувцаш цу тайпара даь къамаьлаш а тIаийца решенеш а дукха йоалае йиш яр.

Из предложени мехка тайп-тайпарча районий колхозникаша увттаеш хиларах, нийсагIа хургда из дош Iомадича.

ХIанз хIара колхознико кхетаду екъаш йоаца фонд дукхагIа ме хул колхозага машинаши кхыйола техникеи дукхагIа эца йиш хургхилар. ХIаьта машинаш дукхагIа хилча производствон механизаци елга лакхлургда, колхозникашта болх бе аттагIа хургда, колхознико къахьегилга ший куцага диллача болхлочун къахьегама гарга гIоргда, продукци дукхагIа хьергья, колхозийи колхозникийи пайдаш лакхлургда. Иштта дале екъаш йоаца фондаш дукхагIа хилийтар хьашт долаш беррига колхзникаш ба.

Колхозни гIишлоне хIанзарча хьал тIа иштта цIаькха хьажа деза колхозий пайдаш трудоденех декъареи екъаш йоацача фонде дIакъоастадареи порядкага. Юртбоахаман артелан примерни Уставо оттаду екъаш йоацача фондашта колхозий ахчан пайданех 12-нел кIезигагIа доацаши 20 дукхагIа доацаши процент къоастаделга. ХIанз из порядок хетачох къаеннай, из хийцача бакъахьа я. Еррригача колхозашта цаI йола порядок оттае езац вай. Колхозий экономика дегIаяр цхьатарра мичад, производственни структура а тайп-тайпара я. Колхозни строй дегIаярна хIанз кердача лагIа тIа вай доалача хана, производственни еррига орудеш колхозий шоай доалахьа хургйолча хана пайдай боарамга диллача, трудоденех декъараи екъаш йоацача фондашта дIачутелараи хувцамаш де дезаргда.

Гучох, хIанз екъаш йоаца фондаш дукхагIа хила мег. Из дизза кхетадеш а да. Цахаддаш лакхлуш латт продукци хьаяр, дукхагIа хул продукцен товарни дакъа, колхозаша пачхьалкхенга а базараш тIа а тIа-тIа дукхагIа дохкаргда дулх, шура, овощаш, коартолаш, кхыйола продукташ цунца лакхлургда цар ахчан пайдаш, хIаьта цудухьа дукхагIа хила деза екъаш йоацача фонде дIачулур а.

Ше кхеталуш да, екъаш йоацача фондашта дIачулур дукхагIа хилийтар трудоденех дIадекъа юкъара ахча кIезигдарца хургдоацилга. Из хургда юкъара валови пайдаш дукхагIа хиларца а лаьттан хIара гектара тIереи производствон продуктай тайпаехи — ялатах, технически культурех, хьайбай продуктех боала пайда айбаларца.

Пайдаш айдарна гIо дергда партен Центральни Комитето де оттадаьча, дерригача халкъо къоабал даьча а Лакхехьарча Совето къоабалдергда аьнна теша мегаргволча а гIулакхаша. Цу гIулакхаша чIоагIагIа уйла тIайохийтаргья лаьттахи техникахи дикагIа пайда эца, колхозникий къахьегама овсарле лакхъярна дика гIодергда.

Цхьабакъда, пайдаш айдар дувцаш вайна ха деза укх лохехьара дар. Гектара тIара боалача пайдахи болх беча цхьан сага лоархIамах хьаеча хIамахи долча бакъдараша хьахьокх, мехка зонашка гIолла къахьегама овсарле лакхъяр вайцига гаьнна цхьатарра ца хилар. ХIара зоне къаст-къаьстача колхозашка а иштта лоархIам боллаш эргалонаш я. Цудухьа хIанз кийчдареи эцареи маьхаш нийсде деза цар производство дегIаярна гIо дергдолаш, доагтIаш дола пайдаш нийса Iалашдергдолаш, цунца цхьана балха лакха овсарле йола техника эца эшаш дола средстваш къоастаде еррригача колхозашка торо хулийтаргйолаш. Цо торо хулийтаргья колхозникий къахьегам аттача боаккхаши цун овсарле лакхъелга Iалашдеши йола машинни техника шерра лелаерца производство лакха лоаттаеш лелае. Колхоз машинаш ийца Iе йиш яц. Минеральни удобренеш эцарна беча теркамал дукхагIа, хIара бIаь гектара лоархIамах доахан дебадаро дIаеха органически удобренеш Iоаярна теркам бе безе а, цунна эш минеральни удобренеш. Доахан дукхагIа хилча, удобренеш дукхагIа хилча, ялат дикагIа хьувкъаргда.

Юртбоахаман продукташта маьхаш оттадеш вай лорхIам бе беза промышленность санна юрта боахам а нийса, пропорционально дегIабара хьаштий, еза-йоккхача индустрен хьалхлен лоархIам Iалаш а беш. Юрта боахамо городаштеи беррригача мехкаи тоъам бе беза даарашца, хIаьта промышленность юртбоахаман бедалца Iалашъе еза. Городо, ший аргIанна, юрта боахам Iалашбе беза машинашца, минирални удобренешца, химикаташца, хIаьта наха эшача товарашца. Социалистически город декхарийла я юртарча къахьегамхошта Iилман-технически прогресс е, культура дегIайоалае лоаттабеча къовсаме новкъостал де.

Иштта дале, вахара рузкъаш а къахьегамхошта юкъе нийса декъа деза юкъарча гIулакха юкъе хIара болх бечо дакъалацарга хьажжа, вешта аьлча, къахьегама дукхалгеи дикалгеи хьажжа декъара социалистически принцип лелаергйолаш. Из принцип цахаддаш чакхъяха еза городе санна юрта а.

Вай я цхьайола колхозаш трудоденах доагIар кхыча колхозашкеи совхозашкеи къахьегамах лучул а болхлой алапел а дуккха-дукхагIа хIама луш. Сона нийсъеннай трудоденах 40—50 сом а телаш, екъаш йоацача фондашка еча отчисленешка дохода лоадам боаца дакъа мара ца дохийташ йола колхозаш. Из, бакъдар аьлча, нийса лархIа йиш йолаш дац.

Мишта нийсъергья тайп-тайпара боахама низ болча колхозий доходаш? Нагахь санна къахьегама овсарле лакхаяьккхача а ший боахам тIагIертта лакха лелабеча а дикагIча колхозашта мегаргдола маьхаш увттадича, тIаккха юккъера колхозаш, къаьстта болх лоха лелараш, экономически тоIаяь а хургья, цар юкъара боахам айбелга Iалаш а дулургдац. Из иштта дале а, юкъара боахам дегIабар, къахьегама овсарле лакхъяр, цу наькъаца трудоденах доагIар алсам даккхар дукхагIа йолча колхозий кертера декхар да. Нагахь санна низ боацача тIехьаюсача колхозашта мегаргдола маьхаш увттадича тIаккха дукхагIа йолча колхозашца нийсйича йIаьхийча колхозашта тIех даьнна пайдаш даргда, цул совгIа уж пайдаш царна дувргда промышленностаи социалистически экономиканеи зенаш а деш. Цудухьа, хIанзолца хиннача тайпара, маьхаш увттадеча хана дукхагIча колхозашта нийсдеш, цар боахам дегIабарца нийсдеш увттаде деза. Трудоденех доагIар мехка экономика дегIаярца нийслургдолаш доходаш нийсъе декхарийла я колхозаши партийни организацеши. ЙIаьхегIча колхозашка трудоденах доагIар юкъерча колхозашка доагIачул кIезигдукха лакхегIа хургда, цхьабакъда тIехдаьнна дукхагIа хила декхарийла дац, кхыча тайпара хилча материальни рузкъаш нийсхонца декъара социалистически принцип йохае тарлургда.

Къахьегам дикагIа вIашагIболларца лаьттахи машинехи дикагIа пайда эцарца, къахьегама овсарле лакхъярца хьалха яьннача колхозаша доходаш трудоденах арифметически хьесапе екъа йиш яц. Цу колхозий доходех лоархIам болла дакъа екъаш йоацача фондашка хьежаде деза, колхозага юкъара боахам чехкагIа дегIабоалабе, механизаци дукхагIа юкъейоалае, гIишлонаш хьалъелга шерде йиш хургйолаш.

Из деш дикагIча колхозий производство дегIайоалае колхозникий юкъарча балхага безам тIабохийташ дола материальни хьашт хилар мел де а йиш яц. Колхознико кхетадергда, боахам дегIабарца дувзаденна духхьал трудоденах доагIачунга гIолла кхаьча а ца Iеш, кхычахьара а гIолла шийга дукхагIа рузкъа кхоачаргхилар, мичахьара кхоачаргда цунга из рузкъа? ХIанзехь а шоай боахам лакхбаьча колхозаша, шоай екъаш йоаца фондаш лакх а еш, цунца боахам кхы а дикагIа лелабара керда торонаш хьахулийтаргья. Цар дукхагIа средстваш дIаихийта йиш хургья наха чубаха цIенош, школаш, школаш-интернаташ, детсадаш, берий яслеш, бер ду цIенош, больницеш, общественни столовеш, клубаш, къабеннача колхозникашта цIенош хьалде. ХIаьта иштта дегIадоаладе деза колхозашка наькъаш дахкар а, кооперативни бартаца колхозашта юкъе наькъаш, электростанцеш, юртбоахаман продукташца болх бу гIишлонаш хьалъеча эша материалаш арахеца предприятеш яхкар а. Цу дерриганеша ахархой материальнии культурнии хьал лакхдергда. Шек вала везаш дац, колхозникаш цунна раьза хургхиларах.

Материальни рузкъаш нийсхонца дIахьожадаро новкъостал дергда вай экономика дегIайоалае а халкъа вахар-хьал лакхде а. ТIехьа-тIехьа майоаггIара из принцип кхоачашъяро промышленносте санна, юрта боахаме а болхлой классани ахархойи цхьоагIо, дерригача вай халкъа барт чIоагIбергба.

Вай ахархоша болхлой классаца цхьана советски строян котало бахьан, социализман котало бахьан лоаттабеча къовсама йоккха школа чакхъяьккхай. Ахархой коммунизм хьалъеш дика дакъа лоацаш ба, хьашташ цаIаш хиларца болхлой классаца бувзабенна ба уж. Из къаьстта чIоагIа гучадаьлар даьхен Сийлахьа-боккха тIом болча шерашка миллионаш ахархой болхлошцеи беррригача Советски мехка къахьегамхошцеи цхьана шоай цIеца Октябрьски революцени социализмани коталонаш лораярца.

Советски ахархоша массаз а хургдолаш, ший вахар-кхел колхозашца дийзад. Дицдалийта йиш йий, немецко-фашистски захватчикех городаш а юрташ а мукъа яхарца ахархоша колхозаш юхаметта оттаяь хилар а шоаш санна кхы ца хиннача халача хьалашка юкъара боахам хьабеи хьалбеи болабалар а. Кхыметтел немецко-фшистски тыле а, масала, Псковски областе партизанаша мукъаяьхача районашка колхозаш яр, колхозникаша фронта линена тIех а йоахаш, Ленинграда продукташ лоаттайир.

Хоатталуш да: мишта хеталургда, колхозни доалахье дегIаяр социализм хьалъяра хьашташта духьал йолаш я, из доалахье вай пачхьалкхенна болхлой класса духьал пайда эцаш хила йиш я, аьнна? Иштта хетадала йиш я заманах а вахарах а бокъонца тIехьабисача наха.

Сенга кхоачавергва МТС-ашкара, вешта аьлча пачхьалкхен предприятешкара колхозашка, вешта аьлча, кооперативни боахамашка техника кхачийтаро? Машинех дикагIа пайда эцарген къахьегама овсарле лакхъяргеи къоачавергва. Из гIулакх дарах колхозаша дукхагIа продукташ йоахаргья. Цо торо лургья халкъа эшарашта дукхагIа кхоачам бе, городаш а промышленни центраш а продукташца дикагIа Iалашъе, цунца къахьегамхой хьал тоаде а. Коммунистически общество хьалъяра декхарашта духьал дий теш из? А, из духьал дац, из дизза эшаш да, хIана аьлча цо вай мохк коммунизманга бахар сихду. Колхозий екъаш йоаца фондаш дегIайоагIаш хилча, колхозни производство юкъара ерзаяра гIулакх лакхлуш хилча, колхозашта юкъера бувзамаш дегIадоагIаргда, царца дIахо а колхозни доалахье дегIайоагIаргья, из доалахье дерригача халкъа доалахьенга йоалаш дегIайоалае новкъостал а дергда

Цхьаболча вахарах дIакъаьстача наха кхераш дувцар, МТС-аш эргаяьхачул тIехьагIа колхозашта пачхьалкхено хьалхле лелаяр меллургдеци-теш яхаш.

Уж тайпа дола кхерамаш лард йолаш а бахьан долаш а дац. Советски пачхьалкхен бе, халкъа бе беррригача халкъа боахаман лард ше йола низкхоача социалистически промышленность я. Вай мехка лаьтта пачхьалкхен доалахьа да пачхьалкхенна кара дусаш да боахаманна доал деш дола деррига гIулакхаш. Юххера а, социализм хьалъяра дерригача гIулакхашта хьалхле лелаеш Коммунистически парти я, из да кертера лоархIам болаш. Юрта боахами промышленностьи дегIаяр цхьан новкъа-коммунистически новкъа дуг цо.

ДIахо а колхозни строй дегIайоалаярахи МТС-аш эргаяхарахи лаьрхIа дола гIулакхаш чакхдахаро кхы а чIоагIагIа чIоагIъергья болхлой классани ахархойи цхьоагIо, кхы а айхагIа кхотабергба беррига къахьегамхой, советски обществон йохаргйоаца морально-политически цхьоагIо чIоагIергья, Советски мехка чIоагIале дегIаярна новкъостал дергда.

Экономисташта юкъерча цхьаболча наха, аз хьалхагIа аьннача бесса, иштта ер тайпа хаттар а увттадора: юрта боахаман малагIа форма лакхагIа я совхозни яр я е колхозни яр я яхаш? Цунца цар йоахар совхозни система коммунизм хьалъяра декхарашта дукхагIа эшаш я, хIана аьлча из дерригача халкъа юкъарлен ларда тIа латтандаь, хIаьта колхозни система кIезгагIа эшаш я цу декхарашта, хIана аьлча цун лард латт кооперативни доалахьенах. ЦутIагIолла лерхIар цар юртбоахам артелагара совхозни форманга баланза баргбац яхаш.

Цу тайпара дош оттара раьза хила йиш яц. Колхозаш совхозашта, социалистически юрта боахаман цхьа форма цун шоллагIча форманна духьал увттаелга мегиргдац.

Бакъда, совхозаши колхозаши маярра цхьатара я ала йиш яц. Совхозаш — боахам юкъара берзабарна а производство вIашагIйолларна а лакхагIа латташ йола пачхьалкхен предприятеш я.

Совхозаш колхозашта йола коллективни методий а къахьегама социалистически дисциплинан а дика школа яр. ТIеххьарча шерашка хиннача опыто хьахьокхача тайпара юртбоахаман продукташ арахецилга лакхде йоккхий торонаш я совхозашка. Боахам лелабара кертера форма а хинна дIааййттар уж баьши къовхьаши оахача хана а. Совхозаш дIахо йодача хана а В. И. Ленина хьехаш хинна лоархIам болаш хила — боахам культурни лелабара хьокхам луш хила декхарийла я. Уж дIахо йодача хана а производствон дикагIа йола методаш, лаьттанцара балха лакха культура йоаржаеш, къахьегама овсарле лакхъе лоаттабеча къовсаме колхозашта хьокхам телаш хила декхарийла я. ХIанз совхозаш лоархIам боллаш дукхагIа а я, юртбоахаман продукцех мохк Iалашбарна доккха дакъа лоацаш а я.

Цхьа форма шоллагIча форманга яла езаш хилар дий теш из? Из тайпа дош доагIар, нагахьа санна царех цхьа форма дIахо а дегIаяреи производство лакхъяреи долча гIулакха кхы де хIама доацаш хилча. ХIаьта ала йиш йий колхозаш боахам дегIабоалабара кхы де хIама доацаш я аьнна? Социализм хьалъяра опыто хьахьокх, колхозашка а, совхозашка санна, производство лакхъяра кхоачалургйоаца торонаш хилар.

Ленинизмо хьех, коммунизманна гаргагIа мел гIорт, демократически дикагIа долча наькъашца боахама доалде декхарийла да вай яхаш. Боахам лелабара цу социалистически принципа мегаш я колхозаш санна, совхозаш а. Совхозашка болхлой коллективий, профсоюзий, кхыча общественни организацей лоархIам лакхбара наькъаца кхы а лакхде йиш я хIара болхлочо боахама доал деча дика дакъа лоацилга. Колхозни форма а иштта мегаш я цу социалистически принципа. Колхозе я колхозникаша хоржаш а царна подотчетни а йола правлени. Дерригa кертера дешаш къестаду колхоза члений юкъарча собранес.

Иштта цу тайпара, декхар латт, колхозаш а, совхозаш санна, чIоагIъярах а дегIайоалаярах а, мехка бизза кхоачам хургболаш чехкка юртбоахаман продукташ яхарна, коммунизм хьалъяра декхараш кхоачашдарна боахама цун а вокхан а, — шинна а форман торонех пайда эцарах.

V

Колхозашка техника йохкара порядках а юрта боахаман продукташ кийчъяра цхьадолча дешаех а

Новкъостий депутаташ! Машинно-тракторни станцеш эргаяхара кертерачарех цхьа дош да колхозашка техника йохкар. Миллионаш болча колхозникий хьашташ чулоацаш да из дош къоастадар. Пачхьалкхен, дерригача халкъа хьашташ чулоац цо. Цудухьа, хIара областага, хIара районага, кхыметтел хIара колхозага а нийса хьажа веза.

Машинно-тракторни станцеш эргаяхарцеи колхозашка техника йохкарцеи дувзаденна дукха дешаш эттад. Хьагучох, цу дерригача дешай чулоацам Лакхехьарча Совета законашца бе тарлургдац. Я иштта хьажа эшаш а дац. Областий, краяй, республикай хьалхле лелаеча организаца хьалхехьа дага а яьнна, цу дешах йоагIа рекомендацеш е декхарийла я Госплан, юртбоахаман а финансови а органаш. Цул тIехьагIа тIаэца мегаргба ССКП Центральни Комитета а СССР-а Министрий Совета а къаьстта цу хьакъехьа бола соцам.

МТС-аш эргаяхеи колхозашка техника йохкеи хиланза даргдоаца гIулакхаш кийчде а уж практически чакхдаха а къаьстта бехктокхаме я партен обкомаш, облисполкомаш, автономни республикай Министрий советаш, партен крайкомаш, крайисполкомаш, компартей ЦК-аш, союзни республикай Министрий Советаш. Уж эггар хьалха кIоаргга довза декхарийла я хIара районе малагIа колхозаш я укх шерехь а трактораши юртбоахаман машинаши эца шоай экономически торонаш а царех бизза пайда эца а йиш йолаш, техника эцарна дукхагIа ха малагIча колхозашта езаргья, МТС-ашка гIолла производственно - технически гIулакх дарна хIанзара порядок ханна малагIча колхозашта йитача нийсагIа хургда. Духхьал цу тайпара масса оагIорахьара къаьст-къаьсттача районашкареи колхозашкареи хьал довзарца мара торо хургьяц колхозаш кердача балхага йовлилга толамца чакхдаккха.

(ДIахододар 3-ча оагIо тIа).

СССР-а ЛАНХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПХЕЛАГІЧА СОЗЫВА ЦХЬОАЛАГІА СЕССИ

Колхозни строй дІахо дегІаярахи машинно-тракторни станцеш эргаяхарахи

Н. С. Хрущевс яь доклад

(ДІахододар).

Цудухьаче из декхар кхоачашдара эша дерригаш аз дувцаргдац. Царех кертера дараш дувцаргда аз.

Цхьаболча новкъостий хаттар отт: МТС-аш эргаяхар цкъара дІахьоргда е этапашца дергда? —аьнна. Ховш мадий, из яле а вож яле а района эргалонийн колхозий экономически дегІаяхкареи лоархІам а беш, МТС-аш эргаяхар тІехь-тІехьагІа мадоаггІара дІадахьанза дargдоацаш хилар доклада тезисаш тІа белгал даьккхалга.

Къахьегамхоша шоай собранешка массане раьза а хинна тІаийцар из предложени.

Дерригa халкъ тезисашка хьожача хана, цхьаболча новкъосташа МТС-аш эргаяхар берригача мехка цхьан ханна чакхдаккха деза яхаш моттигаш а хиннай. Цхьайолча колхозашка машинаш йохка, вокхарга арендах дІаяла е цар доалахьа хургйолаш, мах боацаш дІаяла. Низ боацача колхозашта мах боацаш машинаш дІаялар цар боахам чехкка лакхбанза баргбоацаш хиларца лерхІаш да.

Иштта дош оттадара тІехьа хила йиш яц. Дукха эргалонаш йолча вай боккхача мехка цхьан дийнахьа, цхьан сахьата МТС-аш эргаяхар дІадаха йиш йий?

Нагахь санна цу новкъа дахача, нагахьа санна техника низ боацача, цу гІулакха кийчъяланза йолча колхозашта эцилга тІадихьача, тІаккха МТС-аш эргаяхара идея йохае, колхозникий цхьадола дакъа кердача гІулакхах тешачара даккха тарлургда. Цудухьа сов хьалха сихваларах а корта боацаш из дош къоастадарах а лоравала веза.

Нийса лархІа йиш яц мах боацаш техника боахаман низ боацача колхозашка цар доалахьа хургйолаш дІаяларах йола предложени а. ГІулакх латтац духхьал техника мах боацаш дІаяларца паччахьалкхенна цхьадола материальни зе хург хиларах. ГІулакх латт мах боацаш техника колхоза дІаяларца паччахьалкхеннеи колхозаи юкъерча гІулакхий социалистически принципашта духьале еш хиларах. Мах боацаш техника колхоза дІаяларо иждевенчески уйлаш лакхъяреи производство дегІайоалае колхозникий юкъарча балхаца хьашт ца хиларгеи мара вугаргвац.

Хьалхха а даьча лоархІамаша хьахьокх, дукхагІа йола колхозаш, къаьстта Юкъерча Азен, Закавказен республикашка, Кубане, Украине, кхыйолча дукхача районашка а, МТС-ашкара техника дІаэца могаргдолаш хилар. Цхьайолча районашка-м, къаьстта къулбаседан — малхбузени центральнии районашка, уж тайпа колхозаш кІезигагІа хургья. Нагахь санна МТС-а зонерча колхозех цхьадола дакъа техника эцалургйоацаш хуле, тІаккха, иштта йола МТС ремонтно-технически станци еш эрга а яьккха, цу станце йита еза тракторни бригадаш, хьалха хиннача тайпара, техника эцанза йолча колхозашта гІулакх а дергдолаш. ДукхагІа йола колхозаш техника эцалург йоацача, хІаьта кертера, техниках овсарле йолаш пайда эца йиш йоацача цхьайолча районашка, хьагучох, хІанзарчоа МТС дакъа дита деза, шоаш хІанз деш дола балхаш а дергдолаш. ХІара колхоз дІахо а дегІайоалае мара, мел е хьашт долаш дац вай. Ерригача колхозий боахам айбаларга хьежжа йоххкаш-йохкаш техника йохка мегаргья царга, МТС-аш ремонтно-технически станцеш еш эргаяха а мегаргья. Цхьабакъда, МТС-аш ютача моттигашка а, цхьайолча колхозий техника эца йиш хургья.

Мел ха езаргья боахаман низ кІезга бола колхозаш йолча районашка а МТС-аш хувца? 2—3 шу, цхьаццанахьа кхыдукхагІа а ха еза мег. Цу гІулакха сихвала везац.

Техниках доагІар дІадалара ханаш а, хетаргахьа, тайп-тайпара хургья цхьайолча колхозийи районийи боахаман хьалага хьежжа. Дикка дегІабена юкъара боахами йоккхий ахчан доходаши йолча йІаьхийча колхозаша машиний мах паччахьалкхенна дІалургба цхьан-шин шера, юкъерчар шин-кхаь шера, хІаьта боахаман кхоачам боацача колхозашта пхи шу ха яла мегаргья.

ЦІена трактораши юртбоахаман машинаши колхозашка йохка еза, карарча маьхах е колхоза боахама хьалага хьежжа ха юллаш. Кхетадеш ма дий, колхозашка йохкача юртбоахаман цІеначa машиний мах царга дІадахачул кІезигдукха лакхагІа хург хилар. Из хиланза дargдац, промышленность дІахо а дегІаярна рузкъа Іоаде дезаш хиларах, хІана аьлча социалистически индустри берригача халкъа боахаман лард йоландаь.

Вай лакхехьа йийцача ханашка техниках доагІар дІадала торонаш йий теш колхозий? Дувца дезаш, йолаш я. Укх тІеххьарча шерашка колхозий ахчан доходаш лоархІам боллаш лакхъеннай. Царех дукхагІа ярашка уж доходаш массехказ лакхъеннай.

Партес даь гІулакхаш бахьан долаш берригача мехка ерригача колхозий боахам чІоагІа лакхбеннаб. 1956 шера колхозий ахчан доходаш 94,6 миллиард сом яр, е 1952 шера хинначул шозза совгІа дукхагІа. 1956 шера екъаргйоацача фондашка колхозаша диллар 16,7 миллиард сом дар, хІаьта колхозаша эцаргйолча МТС-ий техникан мах хетаргахьа аьлча 20 миллиард сом ба. Цу тайпара, екъаш йоацача фондай цхьан шерарча отчисленеша хІама ца эшшаш дІатакха йиш хургья техникан мах. Юрта боахаман Министерствос лерхІачох 1958 шерарча екъаш йоацача фондай отчисленеш хетаргахьа 25 миллиард сом хургда, хІара шера дукхагІа а хулаш дІа а гІоргда.

Бакъда, техника эцарах тарра, производственнии культурнии помещенешка средстваш а еза. Цхьабакъда из иштта де дезашехь а, шоаш ийцача техниках доагІар ший ханнахьа дІадала торо хургья колхозий.

МТС-аш эргаяхарах дувзаденна, хІанзарча МТС-ий когаметта цар даьраш санна доаца керда балхаш дергдола паччахьалкхен предприятеш яхка еза. Царех цІи яккха лерхІ ремонтно-технически станцеш — РМС аьнна.

Сенах латт ремонтно-технически станцеш машинно-тракторни станцеял эргаш йола кертера белгало? Машинно-тарктории станцеш, ерригача техникан да шоаш а йолаш, духхьал договорех ду балхаш даь Іацар, цар иштта боахаман а, хІаьта къаьстача этапашка политически отделашка гІолла политически а хьалхле лелайора колхозашта.

ВІалла а иштта доаца гІулакх отт МТС-аш эргаяьхачул тІехьагІа. Тракторий а кхыйолча машиний а кертера дакъа хІанз колхозашка хургда. Хетаргахьа, ремонтно-технически станцешка юсаргья духхьал цхьан колхоза лелае пайдана йоаца машинаш. Механизаторски, агрономически, зоотехнически кертера кадраш а колхозашка хургья. ТІаккха, ремонтно-технически станцеш колхозашта хьалхле лелаяра гІулакх доагІаш хургьяц. Царех хозрасчетни предприятеш хургья.

МалагІа декхараш тІадож ремонтно-технически станцешта? Эггар хьалха, колхозий тракторий паркаи автомобилаштеи ремонт яр. Цул совгІа, ремонтно-технически станцеш декхарийла я колхозашка лелае машинаш, строительно-монтажни техника тела, масала, мелиоративнии льтта ахкари санна къаьстта дола балхаш кхоачашде, машинаш, запасни оатхалаш, доагам, кхыйола материалаш йохка. Ремонтно-технически станцеш декхарийла я ший мастерскеш йоацача совхозий техникана ремонт е а.

Техника колхозашка йохкарца машинаш болх булургболаш тоаяь хиларахи царех нийса пайда эцарахи йоакхо е ца езаш мукъа ялац паччахьалкхе. Цудухьа ремонтно-технически станцеш декхарийла я тракторех дикагІа пайда эцилгеи царна гІулакх делгеи вІаштІехьа доакхаш новкъостал де, пачхахьалкхен технически надзор лоаттаяра декхараш кхоачашде. Дика Іалашъяь предприятеш хила а дикагІча технологен ларда тІа ремонт е а декхарийла я ремонтно-технически станцеш, ремонтни балхашка дІадодар кІезиг а деш, тІех яьнна дика ремонт яр Іалаш а деш.

Колхозашка техника йохкарца дикка хувцалургба цар финансови боахам. Колхозий шоай оборотни средстваш чІоаггІа шер ца йича яргьяц. Уж средстваш колхозашта еза доагам, запасной частеш, кхыйола материалаш ийе. Колхоза боахаманна эшарашта банко хьахецаш дола кредит а иштта шерде дезаргда. Уж дерригa дешаш кийчделга тІадилла деза юрта боахамани финансайи министерствашта.

Механизаторий кадраш, хІанз уж кийчъеш йолча юрта боахаман механизацен училищашка кийчйича бакъахьа хилча мег, цар профиль шер а еш. Гучох, механизацен училищашка ухийташ бола кагийнах колхозаша шоаш ахийта безаргба путевкаех. Цо йиш хулийтаргья дикагІа бола нах хержа, механизаторий кадраш колхозашка дІачІоагІъе, машинех дикагІа пайда ийбе.

Юртарча школашта политехнизаци ярах дола цхьадола дешаш къоастаданза даргдац, йоах дуккхача новкъосташа. Юкъера школа йистеяьккха ваьнначул тІехьагІа дешархо юкъера образовани йолаш хинна ца Іеш, хьадда цхьа говзал йолаш, масала, тракториста, комбайнера, электротехника говзал йолаш а хургволча тайпара дешара планаш увттаяра предложенеш йоалаю. Иштта бакъахьа хеташ дувц 10 класс йистеяьккха баьнна кагийнахи маьхкарийи механизацен училищашка хьежабелга а. Уж предложенеш уйлае а Іомае а езаш я.

ЛийрххІача тайпара, чІоаггІа дийцар колхозаш материально-технически Іалашъярах дола дешаш. Колхозаш доагамца, запчастешца, материалашца цхьатарра Іалашъеш юрта районашка массехк ведомств я хІанз. Колхозаши совхозаши Іалашъелга цхьанахьара а хургдолаш, царна гарга эзача бакъахьа да. Запасной частешцеи, доагамцеи кхыча материальни ценностешцеи колхозаш Іалашъелга ремонтно-технически станцешка гІолла хила деза аьнна тезисаш тІа белгалдаьча деша раьза ба дукхагІа бола новкъостий. Боккха бехктокхам тІабож вай совнархозаштеи промышленностаи. Уж декхарийла я колхозаши совхозаши кердача а юха тоаяьча а запасной частешца, хІаьта иштта хувцаш юхателача оатхалий комплекташца а Іалашъе.

ХІанз колхозаштеи, совхозаштеи, МТС-аштеи дІахецаш йолча материалий маьхаш тайп-тайпара хилар дІадаккха деза ха хьакхьчай.

Машинаши, запасной частеши, колхозашта а совхозашта а эшаш дола кхы товараши дохкилга цІендаь кердадаккха деза. Техникеи кхыдола товараши лоІамга хьежжа мара дохкаргдац. Ремонтно-технически станцей болхлоша новкъосталде деза колхозашта, царна эшаш йола машинаш нийса хьахаржа а цар дІайица техника сихха Іомаярна а. Цхьайолча ремонтно-технически станцешка, хІаьта иштта опытни станцешкеи институташкеи кердача машиний образецаш хилча бакъахьа хургья, уж болх беш йолча ханара сурт хьокхаш. Керда техника дика хьехам луш дІакхайкае еза, юртбоахаман производствона юкъе йолхаш йолча кердача машинех лаьца каталогаш, бюллетенеш, справочникаш, плакаташ, листовкаш кепа йоазонца арахеца еза.

Хетаргахьа, машинаш шоай лоІамагІа ийяра порядок совхозашта а оттае мегаргья. Совхоза чІоагІъеча планаца цхьана капиталовложенешта дола лимит оттадича бакъахьа да, цунга хьежжа совхоза директора специалисташца цхьана карарча шера эцанза ярг йоаца а тІайоагІача хана заказ де деза а машинаш къоастае тарлургдолаш.

Машинаш йохкара кердача порядко совнархозийи предприятейи хьалхле лелаерашка кхыча тайпара уйла яйтаргья техника хьаяра балха. Цу балхашка хІанз харцахьара порядкаш дукха я. Машина арахеца гІерташ хул завод, цхьабакъда производствон хІанзарча боаманна из мегаргйолаш яц, колхозаштеи пачхахьалкхеннеи экономически из пайданагІа хургья-хургьяц цхьайолча заводий хьалхле лелаерашта кІезига хьашт долаш да.

Навесной машинаш хьаелга дувца массехк шу да. Ховш да, навесной машинашта прицепщикаш ца безилгеи, хІаьта болх беча хана къахьегам кІезигагІа чулоацаш йолгеи. 30—50 процент аттагІа я уж прицепнойчарел, балха аттагІа а балха овсарле дукхагІа луш а я.

Нагахьа санна прицепной ярашта меттел эзар трактор шекар доаккхача свеклаштеи юртбоахаман кхыча культураштеи балхаш деш йолча навесной машиний комплектаца Іалашйича царга 4 200 тонн металл кІезигагІа гІоргда, шера 2460 тонн доагам, 500 эзар сага къахьегам кхобе йиш а хулийтаргья цар. Ала дезаш да, хІанз арахецаш йола трактораш кертерча даькъе гидравлически системах лехкаргйолаш хилар. Из иштта доллашехьа а, кхыметтел цхьан тайпара йолча навесной машиний конструкцеш оттаяьча моттигашка а ца социйташ еза, балха овсарле кІезига луш йола, кхом боацаш йола прицепной машинаш хьаеш я промышленность.

Хьожаргда вай укх цхьан гІулакхага. Вай я навесной йол хьокха машина. Цун дозал 650 килограмм да, цхьан саго лелаю из, дийнахьа 40 гектар йол хьокх цо. Из хьаелга цхьан «Казсельмаш» завода мара тІадилладац, уж а бІарччача 1958 шера 80 мара еш яц. ХІаьта Люберецки завода тІадиллад укх шера йол хьокха 11 эзар машинаш елга. Цу машина дозал 1500 килограмм да, шин саго лелаю из, дийнахьа 35 гектара тІа мара мангал хьакхац цо.

Юрта боахама эшарга хьежжа арахеца еза машинаш. Колхозашта дикагІа да колхозникий къахьегам кІезигагІа а бовш, тор ма лу дуккха а тайп-тайпара балхаш дергдола кІеззига машинаш Іалашъяр. Дувцащдар да, трактораштa мел эш, прицепщик а воацаш трактористо ше лелаергйола навесной машинаш телилга, лаьттан Іалама зонай башхлонашка хьежжа машинаш хьае езилга.

Промышленностен болхлоша де дезаш да, тайп-тайпара низаш долаш йолча тракторашта йоккхеи зІамигеи йоацаш цхьатара оатхалаш хьаелга, хІаьта юртбоахаман машинашта, цхьан машино массехк тайпара болх кхоачашбергболаш йола тайп-тайпара балха органаши приспособленеши хьаелга.

Цхьаннена хинна а ца Іеш, дукхача машинашта а гІаьххьа хургйолаш йола стандартни оатхалаш, кхыметтел бІарчча узлаш дукхагІа хьае еза.

Новкъостий депутаташ! Машинно-тракторни станцеш эргайоахаш, юртбоахаман продукташ кийчъярах долча цхьадолча дешашка хьежача бакъахьа да.

Заготовкай хІанз йолаш йолча системах белггала гІулакхаш эттад, колхозаштеи паччахьалкхеннеи юкъе. Пачхахьалкхено МТС-ашка гІолла гІулакх ду колхозашта, колхозий лаьтта трактораштеи кхыча машинаштеи оахаш а тоадеш а, доагамцеи удобренешцеи Іалашъю уж, мадарра аьлча юкъара боахам лелабарна колхозашта мел эшар ду.

Шоай оагІонгахьара колхозашеи совхозашеи мехка эшаш йола юртбоахаман продукташ лоаттаю. Цунах юртбоахаман дукхагІа дола дакъа натуроплатан хьисапе машинно-тракторни станцешка гІолла хьакхоач.

Дерригхалкъо дувцаш лаьттача деношка заготовкай гІулакх вІаштІехьдаккхарах лаьца дукха предложенеш кхьчай. Беррига новкъостий раьза ба из лоархІамера дош кІоаргга Іомаде а из нийса вІаштІехьдаккха а дезаш хилара. Цу тайппара массане а лерхІ заготовкай моллагІа форма хуле а паччахьалкхенга, хІанз цунга кхоачачул кІезигагІа йоацаш дукхагІа юртбоахаман продукташ кхача езаш хилар а.

Цунах дийзза, хІанзале а ала йиш я цу дешах хетар.

Заготовкай план оттаеча хана, обязательни поставкаех, контрактацех, паччахьалкхен закупкаех, машинно-тракторни станцеша даьча балхех йоагІача натуроплатах хьачутелача ялатийи кхыча продуктайи дукхала лоархІам а беш оттае еза. Из дукхал керттера лархІа йоагІз.

Тайп-тайпарча зонашта продукташ кийчъяра боарам оттабеча хана, дІадахача шера хьачуеннача продукцен боарам а лархІа, хьатІадоагІача шера оттабе мегаргбац. Юрта боахаме цхьа шу вокх шераца нийсде йиш яц. Цудухьа дикагІа хила мег мехкарча тайп-тайпарча зонай башхалоний нийсагІа лоархІам барна 2—3 шера яьча заготовкай юкъера цифра къоастайнча. Цунах тарра, пачхахьалкхенга хьисап де йиш хургйолаш, тайп-тайпарча районашка карарча шера йолча башхалоний а лоархІам бинза баргбац. Цхьайолча областешка хаоттам во хила тарлу, цудухьа царна йола заданеш цунга хьежжа хувца езаргья, вешта аьлча кІезигье езаргья уж. Цунга хьежжа продукташ эцарна йола заданеш дукхагІа яла мегаргья хаоттамах дикагІча хьала тІа йолча районашта. Боккъалдар аьлча, хІанз вайцига иштта деш а да из.

Юртбоахаман продукташ кийчъяра дукхалкІезигал уж хьаяра боарамга хьежжа хургья. Машинно-тракторни станцеш эргаяхаро йиш хулийтаргья ялаташи кхыйола продукташи дукхагІа хьае. Кердача системах пайда дукхагІа лургболча тайпара лелаергья техника, къахьегама овсарле айлургья, продукташ хьаелга лакхлургда. Цо лохбергба юртбоахаман продукци хьаярга бода мах. Из бахьан долаш паччахьалкхенга гІаьххьа торо хургья ше хьайиъеча юртбоахаман продуктаех тела мах лохбе, ший арГанна цо а йиш хулийтаргья дІахо йодача хана халкъан вахара хьал тоалургдолаш продовольственнии промышленнии товарий розничниі маьхаш чухьнахьа даха.

Цхьаболча новкъосташа хетт, машинно-тракторни станцеш эргаяьхачул тІехьагІа заготовкаш малагІча тайпара ергья вай, запасной частех, доагамах, кхыдолча машинно-тракторни станцеша даьча гІулакхех колхозаша тийнна натуроплата дІахо йодача хана дутаргда е паччахьалкхено тарлучча маьхех ийергья уж продукташ, яхаш. Цу дешашта хІанз цхьаккха а соцам бе багІац мотт сона.

МТС-аш эргаяхарцеи колхозашка техника йохкарцеи дувзаденна, юртбоахаман продукташ кийчъяра система эргаяккхарах латташ дола дешаш кІоаргга Іомаданза далац. Коммунизм хьалъяра керттерча хьашташка хьежжа, вай партес массаза а чІоаггІа теркалъяьй заготовкай система, юрташкарча экономически политически хьалашка хьежжа из увтта а еш.

МТС-аш эргаяхаро колхозашкара производственни хьалаш хувц. Дика кхеталуш да, заготовкай система хьалхагІа а санна, машинех, доагамах, удобренеех, кхыча материальни ценностех йола колхозий расчеташ а колхозашкара дІайиеча продукценах йола пачхахьалкхен расчеташ а цо дикагІа лоархІаргйолаш кердача хьалашка хьежжа из оттаянза ярг ца хилар. Из чІоагІа боккха а бехктокхаме а болх ба, цучна ха езаргья. Иззаморг ала мегаргдолаш да юртбоахаман продукташ кийчъяреи эцареи маьхех а. Цхьаболча новкъосташа предложени еннай МТС-аш эргайоахача ханна, пачхахьалкхено ийечеи контрактацех хьачуйоагІачеи юртбоахаман продукташта хаьдда цхьа мах оттабе, аьнна. Овла нийса болаш я из предложени. Цхьабакъда из хала дош а да кІораггеи масса оагІонгахьара хьежаи Іомаде дезаш а да. Цу деша хьакъехьа цхьадола хІамаш мара оалалургдац хІанз.

Тайп-тайпара хьалаш долаш моттигаш я вай мехка, хІаьта заготовительни маьхаш ерригача районашта цхьатарра хила йиш а яц. Из ховш да, хІана аьлча Іаламани экономически хьалаш цхьадолча даькъе Іаткъаш да продукци хьаяраи из хьаярга бодача маьхаи. Цхьабакъда Іаламан хьалашка хьежжа хинна Іац из гІулакх, къахьегама овсарленга, ахча а балха низ а кхом болаш дІаахийтарга хьежжа а да из.

Юртбоахаман продукташ дукхагІа хьаярца заготовкаш яра куц а хувцалургда. ХІанз, паччахьалкхенна эшаш йола дуккха продукташ кхоачамбалла йоацача хана, заготовкай планаш хІара района къаьст-къаьста увттае а кхыметтел паччахьалкхенна гІойлен доацача маьхех продукташ ийе а езаш да вай. Цхьабакъда из ханна этта гІулакх да. Колхозаш сихха тоалургйола а цар экономика дегІайоагІаргйола а хьалаш оттадаь вайцига хІанз.

Долче, шерагара-шу массаза дала дукхагІа хургья хьаеш йола продукташ а. Гаьна яц, халкъа эшаш мелйолча продукташца бизза кхоачамбаь а ца Іеш, тоъала резерв кийчъергйола а ха. Дикка совнагІа юртбоахаман продукташ хургья вайга тІаккха.

Бакъда, планах боахам лелабеча Советски мехка перепроизводство а цун тІехье — кризис а хила йиш яц. Цхьабакъда продукташ ийяра гІулакхаш цу хана хувцалургда. Колхозаша шоаш яхаргда пачхахьалкхенга шоашта сов йола продукташ дІаэца. Уж тайпа моттигаш хІанз тІехьа йолаш я цхьайолча районашка. Ялаташ, дулх, кхыйола продукташ, уж хьаярга бода мах лоха хилар бахьан долаш, уж дарегІа йолча районашкара ийе йиш хургья пачхахьалкхен.

Халкъанна, боахаман ерригача социалистически системанна пайданагІа дий из? Бакъда пайданагІа хилар. Производствонна шерра специализаци яра хьалаш оттадеш латт вайцига. Специализаци яро, вайна ма харра, производство дикача механизацеца лелае, балха овсарле лакхъе, продукци хьаярга мах лохбе йиш хулийт. Продукташ дукхагІа а хилча, уж дарегІа а хилча, халкъ дикагІа дахаргда, коммунистически обществос шийна дахьаш латта дика мел дола хІама цунна бокъонца холургда.

Гаьнна хургдола хІама лархІа йиш яц цу дерригнех а. ХІанз вай дувцаш дола дешаш таханарча денна боккха лоархІам болаш да. Къахьегама овсарле лакхъяра, продукци хьаярга дІабода мах лохбара, юртбоахаман продукташ хьаяра юкъе шерра специализаци яхьара тІехьа лоаттабу къовсам — юрта боахам дегІабоалабарна кхоачашданза даргдоаца декхараш да. Уж толамца кхоачашдарна гІо дергда машинно-тракторни станцеш эргаяхарои техника колхозашка йохкарои.

VI

Моттигашкарча органаша кердача хьалаца беча балхах цхьадола дешаш

Новкъостий депутаташ! Машинно-тракторни станцеш эргаяхар дІахо юртбоахаман хьалхле лелаелга тоадарах лоархІамегІа дола гІулакх да. Юртбоахаман производство лакха яккхара лоаттабеча къовсамах толамаш доаххача моттиге, духхьал колхозашта гарга оз цо из хьалхле лелаелга. Партени советски органии оагІонгахьара юрта боахаман хьалхле лелаелга тоадарах дола дешаш чІоаггІа дийцад къахьегамхоша.

Дерриг халкъо уж дувцача хана белгалдаьккхад, тІеххьарча шерашка союзни республикайи моттигерча партени советски органии бокъо шеръеш гІулакх леладарои, иштта районии машинно-тракторни станцейи колхозии совхозии кадраш чІоагІбарои юрта боахаман хьалхле лелаелга, хІаьта чІоагІагІа оперативнех а из хьалхле хургйолга. Колхозаш чІоагІъйирна къовсам лелабарои цар экономика масса а оагІорахьа дегІайоалайирои коммунистии комсомольции лоархІам лакхбеннаб. ДегІа а яьхкай чІоагІ а енний колхозни партийни организацеш а. Партийни болх тоабарна новкъостал хилар цу вай мехко юрта боахам дегІабоалабеш даьхача толамашца а. ТІехьарча шерий практико хьахьекхар республикански иштта моттигашкарчеи партийнии советскии органаша юрта боахам дІахо дегІабоаларабна дола бехктокхаме декхараш кхоачашде низ кхоачаш хилар.

Партес лерхІа мероприятеш советски демократи дІахо дегІайоалайирои союзни республикашеи моттигашкарча органашеи юрта боахаман хьалхле лелаелга лакхдарои йоакхо еш я.

Районаша колхозашта хьалхле лелайира лоархІам лакхбаларца, дІахо йодача хана из чІоагІбарна болх бе беза моттигашкарча юрта районии органаша ший ханнахьа а дика а хІанзалца машинно-тракторни станцешта тІадийхка декхараш кхоачашдерг долаш.

ЧІоагІа лоархІам болаш да хІанз дІахо квалифицированни кадрашца райисполкомаш чІоагІъелга. Нагахьа санна хьалхагІа колхозий производствон гІулакхаца бувзам бола дешаш МТС-аша леладаь дале хІанз уж дешаш леладе декхарийла я духхьал райисполкомаш. Районни советски органи структура дикагІа тоайира болх дІахо бахьа а беза.

Дерригхалкъо дувцача хана цу хьакъехьа дукха предложенеш хиннай. Цхьабараштa бакъахьа хет райисполкомашка е райпланашка юрта боахаман дешашта агрономи, зоотехники, юрта боахама механизацени электрофикацени инженераши, ветеринарни лори, землеустроители волаш инспекторски группаш вІашагІъйохка еза аьнна. Вокха новкъосташа йоах районни юрта боахаман отделенеш е управленеш йича бакъахьа я.

Колхоз-союзаш вІашагІъйохка еза яхаш предложенеш еш а ба цхьабола новкъостий.

Уж вопросаш дІахо йовза а Іомае а еза, сих а ца луш кердача хьалаца колхозий хьалхле лелайира долча таханарча эшамашка хьежжа нийсагІ дола соцамаш дергдолаш.

Колхозни производство дегІайоалаярна къаьстта цхьа лоархІам болаш хинна машинно-тракторни станцей советаш дІаяхарца, хетаргахь, дикагІа хургда райисполкомашка производственно-технически советаш е кхыйола колхозий, совхозии, МТС-ии, ремонтно-технически станцейи хьалхле лелаю болхлойи производстван специалисташи новатораши юкъе а болаш юрта боахаман гІулакха йола органаш вІашагІъехкача.

Къахьегамхой предложенешца трактористашта къахьегамах лучох а дувц. ДукхагІа болча новкъосташта трактористаштеи комбайнераштеи къахьегамах луш дар колхозашка уж дІачубахачул тІехьагІ цар болх бечарча хьувкъамагеи, даьхача хьокъамашкеи хьежжа хилча бакъахьа хет.

Цунга хьежжа уравниловка а хилийта йиш яц, трактористии кхыболча механизатории материальни хьал эшаде а йиш яц. Механизатораш — юрта боахаме эггира дикагІа говзал йолла болхлой ба. Цунга хьежжа цар къахьегамах эцар а лакхагІ хила деза. Цудухьа, МТС-ий механизатораш колхозашка дІачубахарца трактористаштеи кхыболча механизатораштеи къахьегамах луш дар доаггІача тайпара цар квалификацегеи къахьегама хьокхамашкеи хьежжа, МТС-е цар хинначул из царна дІалур лохагІ хургдоацаш нийсдича бакъахьа а хургда. Нагахьа санна колхозе къахьегама ди кхоачамболлаш лакха деце, механизаторашта хьадда цхьа гарантийни минимум оттае а еза.

Новкъостий депутаташ! Юрта боахам дегІабоалабарах доккхий толамаш даьхад советски мехко. Бакъда, бе-башха а кхоачамбаь сатийна а хила мегарг ца хилар дІахайта деза. ДІахо юрта боахам айбара терко кІеззинга а лаьгІъйиро пачхахьалкхении халкъеи гІулакха а коммунизм хьалъяра гІулакха а зе далийта мег.

Юрта боахам дегІабоалабарна дикка кхоачамбоацараш вай хилар бахьан долаш а цу гІулакха чІоаггІа уйла тІаяхийта еза. Цхьайолча областашка геттара шорта лакхлу юрта боахаман продукташ йоахилга. Цхьайолча районашка хІанз а лоха да фийг болча ялатий а кхыйолча юрта боахаман культурай а хьувкъамаш. Дуккхача колхозашкеи совхозашкеи доахан дукхал а цар овсарле а дегІайоалайир кхоачам боацаш лел, хІаьта эшача боараме животноводствон продукташ дукхагІъелга кхоачаш а диц.

МТС-аш эргаяхаро а колхозашка техника йохкаро а юрта боахам дегІабоалабира керттера декхараш кхоачашде дуккха дикагІа торонаш хулийтаргья. Бакъда, торонаш хиларо лургдац хеттача тайпара хьокхамаш, нагахьа санна хІара денна нахаца беш бола организаторски болх цунна тІехьа ца хуле, нагахьа санна юрта боахаман производство вІашагІъйоллалга дІахо тоадарна бокъонца де дезар ца дой.

ХІанз, вай колхозашка техника йохка гІертача хана, чІоагІа лоархІаме да председателеи, правленени, бригадирии производство вІашагІъйоллареи, йоаггІача тайпара машинаш лелаяреи бехктокхам айбелга. Колхозаш хьалхале лелаеча кадрашца кхы а дикагІа чІоагІъе еза вай. Юрта боахаман хьалхле лелайирах керттера дош да из. Колхозий председатели кадрай терко мелъеннача метте болх ца бохаш бисац. Колхоза председатель колхозий кадрашта юкъе масса хана а керттера болхло хиннав. ХІанз цун лоархІам боарам боаццаш лакхбеннаб. Кердача хьалах къаьстта лоархІамегІа да колхозий керте хІанзара юрта боахаман техникеи производства экономикеи дика ха а ховш, хІанз укх сахьатерча гІулакхех кхийтта ца Іеш боахам дІахо дегІабоалабара дешаех а кхеташ кийчбаь болхлой хилар. Цу тайпара болхлой хила йиш я опыт йола болхлойи, иштта юрта боахаман образовани йола специалисташи.

Шоашта хьалхашка оттадаь керда декхараш чакхдоахалургдолаш кийчбаь ба дукхагІа бола колхоза председателаш. Кердача хьал тІа хьалхле лелае халахургдолаш, кхоачамболлаш говзал йоацаш председателаш а ба вай хІанз. Цу колхозаш тІа дукхагІа говзал а опыт а йола болхлой бахийта беза. Къаьстта белгалдаккха деза юкъара боахам дегІабоалабарна дІахо йодача хана а колхозийи колхозникийи балхах дог долийтилга тоадеш дІадахьа дезаш хилар. Партийнии, советскии, юртбоахамеи кадраш дика кхетаде декхарийла я балхах догдолийтилга дІахо йодача хана колхозий экономика лакхъяра декхараш дикагІа кхоачашдарна дІоагІа хилар а из принцип кхетамца лелаеш ца хилча дугаш-дугаш вай коммунизмага дугаргдолча новкъа толамашца дІадаха йиш ца хилар а.

Цунца цхьана, цІаькха а кертагІдаккханза даргдац партийни организацейи советски органийи лоархІамера декхар — къахьегамах доагІар цхьатарра нийсдара духьал къовсам лоаттабелга. Колхозаша чоалханера техника шоай бе хьаэцача хана гектара боккхах лоархІам болаш да къахьегам а къахьегамах доагІар а ларттІа вІаштІехьадаккхара гІулакх. Балха говзал дикагІа йола, дикагІа къахьегама хьокхамаш доаха болхлой баьча балхах доагІар дукхагІа ийде декхарийла ба.

Гаргарча хана колхозашка дуккха механизатораш гІоргба. Цу боккхача низо колхозни производство тоаярнеи берригача колхозникаштеи хадданза новкъостал дергда. Трактористаш, комбайнераш, МТС-а кхыбола болхлой МТС-ашкара колхозашка бахаро колхозий технически кадраш чІоагІъергья, колхозни производстван технически хьалхле лелаелга лакхдаь тоадергда. МТС-аш эргаяхар чакхдоаккхача хана тракторни бригадаш шоаш йолча тайпара йита еза. Колхозашка хІанзалца цига балхаш даь тракторни бригадаш хила еза.

ХІанз колхозаштеи, машинно-тракторни станцештеи совхозаштеи хьалхашка латт бІаьстан ялаташ дІадер чакхдахарах дола декхар. Из декхар толам боллаш кхоачашдарна колхозникийи, МТС-ийи совхозийи болхлойи къахьегама активность кхы а лакхагІа айе еза. Лоаццача ханашка а дика а бІаьстан ялаташ дІадер чакхдаккхарна мел эша торонаш йолаш да вай. Из белгалдаккхар боккха лоархІам болаш да, хІана аьлча, ялатий хьувкъам совбаккхар хІанз ялат а кхыйола юрта боахама продукташ дукхагІа хилийтарна эша лоархІамера гІулакх да.

(Йистедоалар 4-ча оагІо тІа).

СССР-а Лакхехьарча Совета пхелагIча Созыва цхьоалагIа Сесси

Колхозни строй дIахо дегIаярахи машинно-тракторни станцеш эргаяхарахи

(Йистедоалар)

Новкъостий депутаташ!

Вай советски мохк сатийшша, низболлаш экономикеи культуреи айлуча, Iилмеи техникеи лакхлуча, наьха вахар тоалуча, новкъа бода. Кхы дIахо а дукхагIа лакхлуш латт дерригача дунен хьалхашка Советски Союза сий, лакхлуш латт дунен политикан дешаш къоастадеча юкъе цун дош оттилга а лоархIам а, чIоагIлу дерригача социалистически мехкашта юкъера барт а доттагIал а.

Цу толамащца карахдаьннараштa вай декхарийла да дерригача халкъо хьаллаьцача Коммунистически партен нийссача Ленински курсана. Коммунистически партес доаггIача тайпара кхоачашду дерригача дунен тIа машар чIоагIбарахи вай мехка коммунизм хьалъярна шерра программа оттаярахи дола ССКП XX-ча съезда исторически соцамаш.

Дукха ха йоаццаш Коммунистически партеси советски халкъои СССР-а Лакхехьарча Совете хоржамашка керда йоккха котало яьккхай. Коммунистий а парте боацарий а халкъа блока кандидаташта 133 миллионал дукхагIа болча харжархоша кхадж тессаб—лоадама хIама ца эшшаш берригача харжархой бIаь процент да из. Из да, паччахьалкхен лакхехьара орган — СССР-а Лакхехьара Совет, цаI санна массава а раьза а волаш, халкъо харжар. Цо хьахьекхар Советски Союза халкъий цхьоагIо а барт а дохаргдоацаш хилар.

Вай партес, хоржамашка йодача хана коммунизм хьалъяра план кхоачашъеш ше даьча балхий отчет телар халкъан хьалхашка. Ший цхьоагIонца кхадж тассарца советски халкъо дика хьаллаьцар партен чура а арахьара а политика, могабир, халкъа боахам цхьатарра массайолча оагIонгахьара дегIабаргеи, лоаццача ханашка СССР-а керттера экономически декхараш кхоачашдаргеи, культура лакхъяларгеи, наьха вахар тоадаларгеи, машар оттабаргеи бода цун никъ. СССР-а Лакхехьарча Совета хIанзарча, хьалхарча сессена хьалхашка дувца а къоастаде а дезаш латт дIахо йодача хана колхозни строй дегIаярах а МТС-аш эргаяхарах а дола дош. Партен Центральни Комитетои СССР-а Министрий Советои из дош Лакхехьарча Совета сессе къоастаде оттадир, вай паччахьалкхенна а коммунизм хьалъярна а цун боккха лоархIам хилар а лаьрхIа.

ДIахо йодача хана колхозни строй дегIаярах партен Центральни Комитето оттаяь мероприятеш дерригача халкъо ювцаро хьахьекхар, вахаро дIадехаш, де дезаш хьаэттар дизза кхоачащдергдолаш, советски халкъа вахара хьашташ кхоачашдергдолаш, советски социалистически обществон хIама хьадеш дола низаш дегIадарна керда, шерра а къаьгта а йола перспективаш хьаеллаш уж хилар.

Хоржамаш Iалаьмате дика чакхдаларои дIахо а колхозни строй дегIайоалае партес оттадаь гIулакхаш халкъо дог раьза а долаш дувцарои бокъонца тешавеш дувц советски халкъа политически активности цун сакхетами чIоагIа лакхбаьча советски социалистически демократен коталонах. Цар гойт дерриге халкъ вай сийдолча Ленински партенеи цун политиканеи раьза хилар, Советски Союза халкъий чIоагIа цхьоагIа хилар, уж Коммунистически партен гонахьа йоккхача цхьоагIонца кхотадалар. Партен Центральни Комитето лерхI, колхозни строй дIахо дегIаярнеи машинно-тракторни станцеш эргаяхарнеи де лаьрхIа гIулакхаш чакхдахаро партен XX-ча съезда исторически соцамаш толамца кхоачашдарна, вай мохк коммунизмага бодача наькъа тIа бахарна гIо дергхилар.

(Новкъоста Н. С. Хрущева докладага депутаташеи хьаьшаши чIоагIа уйла тIаяхийта ла а дийгIар, цкъа санна дукхазза а чIоаггIа тIоараш детташ сеца а йир.

Союза Советеи Къамий Советеи цхьана йолча заседанен председателга

Конституцен 70-ча статьяга хьежжа а, цунца СССР Правительство вIашагIйоллара дош СССР Лакхехьарча Советага хьажа дIадаларца, Министрий Совето ший декхараш йистедаьнна а лерхIаш ший бокъонаш Iойохк Лакхехьарча Совета хьалхашка.

СССР Министрий Совето дех Шугара Советски Социалистически Республикай Союза Лакхехьарча Советага цох хоам бе.

СССР Министрий Совета председатель Н. Булганин

1958 шера 27 март.

СССР Министрий Совета Председатела нов. Булганин Н. А. заявленех

СССР Лакхехьарча Совето баь соцам

Советски Социалистически Республикай Союза Лакхехьарча Совето соцам бу:

1. СССР Министрий Совета Председатело Булганина Н. А. СССР Правительствос ший бокъонаш СССР Лакхехьарча Совета хьалхишка Iояхкарах енна заявлени тIаэцийла.

2. СССР Министрий Совета болх могаболба.

Москва, Кремль

1958 шера 27 март.

СССР Министрий Совета Председателах

СССР Лакхехьарча Совето баь соцам

Советски Социалистически Республикай Союза Лакхехьарча Совето соцам бу:

1. СССР Министрий Совета Председатель новкъост **Хрущев** Никита Сергеевич хьожаве.

2. СССР Министрий Совета Председатела новкъост Хрущевна Н. С. тIадуллалда, СССР Правительствон составах йола предложени СССР Лакхехьара Совет хьажарна тIая.

Москва, Кремль

1958 шера 27 март.

Союза Советеи Къамий Советеи цхьана йола заседани

31-ча марте дийнахь 3 сахьат даьлча Йоккхача Кремлевски двореце хьайиллар СССР Лакхехьарча Совета **Союза Советеи Къамий Советеи** цхьан йола заседани. Зале дукха хьаьший ба. Царна юкъе — промышленностани юрта боахамеи новатораш, дика бовзаш бола культуран деятелаш, партийни, советски профсоюзни комсомольски болхлой, Советски Эскареи ТIема Форда флотеи викалаш ба. Хьалйизай дипломатически корпуса а советскии доазол дехьарчеи кепайоазон викалий а ложаш.

Председатела стола юхе — Союза Совета председатель депутат **П. П. Лобанов**, Къамий Совета Председатель депутат **Я. В. Пейве**, палатай председателий заместителаш ба.

Ложашка — новкъостий—**А. Б. Аристов, Н. И. Беляев, Л. И. Брежнев, Н. А. Булганин, К. Е. Ворошилов, Н. Г. Игнатов, А. И. Кириченко, Ф. Р. Козлов, О. В. Куусинен, А. И. Микоян, Н. А. Мухитдинов, М. А. Суслов, Е. А. Фурцева, Н. С. Хрущев, Н. М. Шверник, П. Н. Поспелов, Д. С. Коротченко, Я. Э. Калнберзин, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, К. Т. Мазуров, В. П. Мжаванадзе**, СССР Лакхехьарча Совета Президиума членаш. Депутаташеи хьаьшашеи чIоаггIа тIоараш тохарца тIаийцар уж.

«ДIахо колхозий строй дегIаярахи машинни-трактори станцеш эргаяхарахи» долча гIулакха хоадамбеш дела къамаьл дир ССКП ЦК хьалхарча секретара, СССР Министрий Совета Председатела нов. **Н. С. Хрущевс.**

Шинна а палатан законодательни предложеней Комиссей цIерах Союза Совета законодательни предложеней Комиссен председатело депутата **Д. С. Полянскес** депутаташта хьажа тIаяхь дIахо колхозий строй дегIаярахи машинни-тракторни станцеш эргаяхарахи долча Закона проект. Лакхехьарча Совето цхьа барт а болаш тIаэц из Закон.

Цул тIехьагIа сесси дена повесткан шоллагIа дола дош дувца йолалу — СССР Правительство вIашагIтоха.

Дош лу СССР Министрий Совета Председатела **Н. С. Хрущева.** Партен Центральни Комитето могаяьча СССР Министрий Совета состав чIоагIъе сессена тIаера цо. Лакхехьарча Совето цхьабарт болаш чIоагIъю СССР Правительство — Советский Социалистически республикай Союза Министрий Совет.

Сесси хьож — атомнии водороднии герза тохкам бара гIулакх соцадарга. Цу деша Советски правительстван цIерах заявлени еш къамаьл дир СССР Доазол Дехьарча ГIулакхий Министро депутато **А. А. Громыкас.**

Дувцача дешах пренеш йолалу.

Аз, йоах академика депутата И. В. Курчатовс берригача советски Iилмахоша санна хьаллоац Советски правительствос ший оагIохьара дерригача тайпаех долча атомни водородни герзашта тохкамаш дар соцадарах яь предложени.

ВЦСПС-а председатела депутата В. В. Гришина Союза Советеи Къамий Советеи доазол дехьарча гIулакхи Комиссено тIадалларца йоах цхьан оагIорахьара атомнии водороднии герза тохкам бар соцадарна Лакхехьарча Совето баь соцам тIаэца беза.

Белгалъяьча комиссей цIерагI нов. Гришина могаду СССР Лакхехьарча Совето ядерни герз тохкалга соцадарагI дола кхайкарал Американ ВIашагIтехача Штатий Конгрессага, Великобританен а иштта кхыча мехки а парламенташка дIакхайкадар.

Депутата З. Рахимбабевас (Узбекски СССР) йоах Советски Союзо из шийгара хьалха арадаьккха доккхаисторически гIулакх дерригача халкъаша хьаллоацаргхиларах тешаш хила деза. Союза Советеи Къамий Советеи доазол дехьара гIулакхаш леладеча Комиссено тIадалларах нов. Рахимбабаевас хьаеш СССР Лакхехьарча Совето Германен Федеративни Республика бундестагага еча кхайкарала проект. Цул тIехьах депутато хьаеш, паччахьалкхенашка — антигитлеровски коалицен доакъашхошка, шоллагIа дунен тIом хиннача шерашка гитлеровски агрессех зенаш хиннача мехкашка, Германен Федеративни Республика атомнии ракетнии герзаца кийчъяр соцадар духьа цар дерригa низаш вIашагIтоха аьнна СССР-а Лакхехьарча Совета цIерах кхайкарал делга Союза Советеи Къамий Советеи председателашта тIадуллаш йолча СССР-а Лакхехьарча Совета Постановленен проект.

Лакхехьарча Совето цхьа барт болаш тIаэц атомнии водороднии герз тахкар цхьа оагIорахьара соцадарах дола дош. Цул тIехьах тIаэц ядерни герз тахкар соцадарах Американ ВIашагIтехача Штаташка ду кхайкарал. Цу тайпара кхайкаралаш тIаэц Великобританен Парламентагеи дунен кхыча мехкии парламенташкеи. ТIаэц Германен Федеративни Республикан бундестагага ду кхайкарал.

ДIахо сессес тIаэц СССР Лакхехьарча Совета соцам — Союза Советеи Къамий Советеи председателашта паччахьалкхений—антигитлеровски коалицен доакъашхойи шоллагIа дунен тIом хиннача хана гитлеровски агрессех зенаш хиннача мехкий парламенташка Германен Федеративни Республика атомнии ракетнии герзаца кийчъялар соцадарна цар беррига низ тIабахийтара хьакхехьа дола кхайкарал дарна.

Дена повестка йистеяьннай. СССР Лакхехьарча Совета пхелагIа вIашагIтеха хьалхара сесси дIакъовл.

(ТАСС).

Нохч-ГIалгIай АССР-гара баьхка СССР-а Лакхехьарча Совета депутаташ ЦIеча майдан тIа.
Аьрдехьара аьттехьа:
Э. А. Гогиева — «Ингушски» совхоза доярка, А. А. Абубакаров — грозненски крекинг-завода старши оператор, А. Х. Хамзатов — Курчалоевски МТС-а тракторни бригада бригадир, С. Я. Езиева—Шали яхача юртарча ворхI шера йолча школан директор, А. И. Пензурова — Наурски винсовхоза агроном.
(«Сердалона» сурт дайтад В. Вайгенсберга).

Керда низ тIакхетарах

Вай советски дерригa адамаш санна дог раьза долаш гIадбахарца хьеж СССР-а Лакхехьарча Совета сессе балхага «Аргун» цIерах йолча юртабоахаман артела къахьегамхой. ХIара дийнахьа радиоца ладувгI цар, газеташ деш, чIоагIа уйла тIаяхийтарца сессе материалаш Iоамаю.

Боккхача безамца тIаийцар цу колхоза къахьегамхоша СССР-а Совета Министрий Председателалла новкъост Хрущев Никита Сергеевич хьожаварах бола хоам.

Никита Сергеевич Хрущевс шийна могар ду вай мехка социализм дегIайоалаярна, — аьлар ферман заведующи волча нов. Алексановс.— Дуккха ший къахьегам дIабеннаб цо вай юрта боахам дегIабоалабарна.

Дуккха низи хьинари тIакхет тха балха тIа колхозни строй дIахо дегIаярахи МТС-аш эргаяхарахи СССР-а Лакхехьарча Совета цхьоалагIча сессе нов. Хрущева доклад хьахезача, — аьлар хьалхле лелаеча свинаркас нов. Спицынас. Тхо хIанз бокъонца кхет мел боккха лоархIам болаш да колхозаша техника эцар.

СССР-а Лакхехьарча Совета сессе соцама сийна шозза дукхагIа низ тIабахийта къахьегаш ба хIанз колхоза хьайбаш леладархой. Хьалха латтаращца ба Чеботина, Космынина, иштта кхыбараш.

Ферман коллективо тIалоацамаш даьд укх 1958-ча шера планах 20 тонн дала дезача паччахьалкхенна 52 тонн дулх дала. Балха тIалоацамаш кхоачаш а тIехкхоачаш а дарна свинаркай балха къахьегам аттача боаккхаш механизаци яьй ферме.

* * *

ЧIоагIача безамца тIаийцар Грозненски района Ленина цIерах йолча колхоза къахьегамхоша, колхозаш чIоагIъярахи МТС-аш эргаяхарахи ССКП ЦК-а Пленумо баь соцам.

— Трактораш колхоза доалахь яьннача хьалхарча дийнахь колхоза техника йолча коа вера со, — йоах тракториста нов. Сидельниковс, — сов чIоагIа гIадвахарца айса малагIа фу дергда ца ховш сай трактор цIенъе эттар со. Дика подтяжка а яь, двигателага а хьежа доагами мела хийи чу а детта. мотор хьаллотабир аз. Цу дийнахь тайп-тайпара балхаш де дийзар са а са прицепщик волча Захарова а. Тхоай низкхоачар дора оаха хьабеш бола болх дика хилийта гIерташ. Плантажни нохарца канава даькхар оаха шозза Iо а хьал а чакхдовлаш. 300 метр дIоахал долча 60 сантиметр кIоарга аьхкар оаха из. Цул тIехьагIа ферман юхе хий дилла канава а даьккхар оаха. Делкъа ха хуллаш уж балхаш даь даьлар тхо. Колхоза председателеи бригадираи хеталора малагIа норма отторгья теш хIара трактора аьнна. ХIана аьлча делккъалца баьча балха тха результат дика яр.

ЦУРОВ.

Нефтемаслозавода къахьегамхой хьалхарча квартала толамаш

Нохч-ГIалгIай АССР-а Совнархоза мехкдаьттан Управлене нефтемаслозавода коллективо дика къахьегарах хьалхарча квартала план 28-ча марта кхоачашъяьй. Заводе тайп-тайпара балхаш да деш: мехкдаьттах хьакъоастаду авиадаьтта, деподаьтта бензин иштта кхыдола машиний даьтташ.

Завода коллективо укх шера хьалхарча кварталах кхоачашде лаьрхIадар керттера продукт арахецилга планал совгIа 7 процент айде, товарни продукцех шийх дIабода мах 2 процент лохбе, валовой продукци совъяккхар 7 процент лакхде, планал совгIа 165 эзар сома пайда паччахьалкхенна бала, балха овсарал 5 процент лакхъе иштта кхыдараш а.

Квартал йисте йоаллаш заводской комитето баьча балха итог йича гучадаьлар керттера продукт арахецар — 14 процент, товарни продукци хьаярга бода мах лохбар — 12 процент, валовой продукци совъяккхар — 11 процент, планал совх паччахьалкхенна пайда балар 998 эзар сома кхоачашдаь хилар.

Уж толамаш доахача дикача балхаца белгалъяьлар нов. Шаламовс хьалхле лелаю 16-ча установкан коллектив.

Заводе хьалхара моттиг яьккхар эггара дикагIа болх баьча лабораторен коллективо.

Профсоюза заводской комитето хьалхарча квартале тIаийцача социалистически декхарий итог а яь завода цехашта дIа-юха луш йола цIе байракхаши ахчанца совгIаташи делар цехашта юкъе хьалхара моттигаш яьхача № 1 йолча цехаи № 16 йолча установканнеи, лабораторен коллективаи.

Д. АМАРАЛИЕВ.

Цахаддаш лелабе хулиганствона духьал къовсам

Паччахьа Россен халкъаша, 1917 шера Коммунистически партега хьалхле а йолаш, герз бе а делла помещикаштеи капиталисташтеи духьал къовсам лелабарца шоай беделлар Iаьдал.

Советски правительствос ший хьалхарча деношка денз кхайкадаьд капиталистически обществох юхе дисача хулиганствоца къовсам лелабе безилга, хIана аьлча коммунистически обществага довларна цо новкъарле еш хиларах.

Советски паччахьалкхе вIашагIъеллача а вай сийлен Коммунистически партий вIашагIтехача а сийлахь-воккхача баьччас В. И. Ленина Советий Iаьдал дIадоладеннача хана денз дIадехаш хиннад хулиганствоца къовсам лелабар.

Вай паччахьалкхено Коммунистически партега хьалхле а йолаш, коммунистически моралаца, лакхарча кхетамца боарам боаццаш патриотизм хургйолаш хьалкхебу советски нах.

СССР-а хIара гражданина йиш я ший Даьхена пайдана бола тешаме болх бе а ший говзалаш социализман гIирс хьалбарна пайдане хургйолаш йоаржае а. Советски наха, Советски Iаьдал латтача укх 40 шера хьахьекхад шоай къахьегама турпалала хьокхамаш, лакхара мораль а этика а йолаш хилар, хIаьта а болаш ба вайна юкъе советски бокъонаш телхаераш, вIалла а обществан сий ца дераш вай къахьегамхошта творчески къахьега а салаIа а новкъарло ераш.

Цудухьа дIадехаш хиннад В. И. Ленина «Бокъонца дисциплина оттаелга чакхдаккхари къахьегамхой шоай дисциплина хилари Iалашделга». (27 том, 191 стр.). Хулиганствоца лелош бола къовсам низаца лела баь ца Iеш, керттерча даькъе, кхетама балхаца лелабе беза.

Вай мехка беррига тешамера нах декхарийла ба хулиганствоцара къовсам хоадамболлаш лелабе. Советски наьха бокъо яц, цхьаболча зуламхоша-хулиганаша лелош дола телха гIулакхаш сатийна могаде.

СССР хIара гражданин декхарийла ва закон кхоачащде а из телха ца деш лораде а, социалистически общежитен бокъоний сий де а. Советски общежитен бокъонаш телхаераштa (цхьабарашта) пхе шерага кхаччалца ха тохаш судаш е бокъо я. Цул совгIа харжара бокъонех воаккхаш, ха яьккха ваьлча цхьайолча СССР моттигашка ваха йиш йоацаш судаш е а йиш я.

Наха юкъе хулиганство лелаяр цкъаза довнашка а бандитизмага а доал, цунца тешамерча советски гражданашта цар вахара зулам хул, цкъаза уш боабеш а.

Йоккхача хулиганствона санна кагийча хулиганствонна духьал а да вай законаш. 1958 шера 19-ча декабре советски правительствос Указ арадаьккхад, кагий хулиганство лелаярах 15 ди ха тохаш.

Вай республике а йолаш я хулиганство. Иштта Назрановски районе къахьегамхошта лертIа болх бе а салаIа а новкъарло еш да хулиганаша леладер. 1956 шера 19 декабра указах Назрановски района халкъа судо 15 ди-бийса техад Измаилов Хусена, Зелинов Иван Дм., Цуров Махьмада, Баталов М. М. Цу берриганешта теха ха техай маларца беха а беха наха юкъе цар пхьарч эрахи общественни бокъонаш цар телхаярахи.

Цу судо судаш яь ба, чIоагIагI хулиганство лелаяь бола укх лохехьара бараш: Костоев Руслана 5 шу, Цороев Iисайна 3 шу, Торшхоев Макшарипа 2 шу, Яндиев Iаьлийна 1 шу-ах шу. Цу берриганеша къаракъ а менна чIоагIа хулигански гIулакхаш леладаьд, цудухьа уж боаггIача тайпара бехктокхаме а эзаб.

Цул совгIа цу районе нах боабаь моттигаш а я 1957 шера, цох цу зуламхошта де доагIа таIазар данца дусарг а дац.

Къаракъ меларо, сега унагIцIено телхаярал совгIа, наьха чотах баха гIертараши хулиганаши бебабу. Хулиганех 99 процент из бIеха гIулакх баха хиларах даь ба. Маларо хулиганаш дукха хилийтарал совгIа, социалистически рузкъа лечкъадеш доадераш а дукхагIа хулийт. Цудухьа малар сага дола чIоагIа зулам да, цунца хоадамболлаш къовсам лелабе а беза, наха хьехам барца а дарба дарца а. Назрановски районе цу зуламерча гIулакхаца къовсам лелабар хоалуш дац.

«Районе гIолла лел Крокодил» яха пен газет, моларашца къовсам лелабеш дац. Районе цу гIулакха лелабе беза къовсам боацаш ба.

Вай массайолча хана ковсам лелабе беза къаракъ меларащца. Советски общественносто дIадехарах РСФСР правительствос арадаьккхар «обществона духьаларчеи паразитическии элементашта духьал къовсам лелабар айдарах» дола закон. Цу закона тIа йоах, советски обществе хIама ца деш, наьха чотах вахара лард дIаяьккхай, хила йиш яц наха хьийга къа дуараши хIама ца дераши.

Закона проекта тIа йоах: общества духьалара, хIама ца деш лелаш бола къахьегама могаргдола гражданаш, обществан приговорах 2 шерагара 5 шерага кхаччалца ха теха, кхычахьа болх бергболаш дIаахийта бокъо я. Иштта цига белгалдеш да деш хIама а доацаш, сагIа дехаш лелаш бола нах халкъсуда приговорах 2 шерагара 5 шерага кхаччалца ха теха кхычахьа дIабохийталба, уж дIабахийтача метте цар болх а бергболаш.

Къаракъ меларащцареи хулиганствоцареи къовсам, ерригача общественноста, вай берригача тешамерча гражданий декхар да. Хоадамболлаш къовсам лелабе беза советски бокъонаш телхаеча хулиганашцеи кхыча бIехача нахацеи вай дикача къахьегама наьха вахар кхы а сийрдагIеи дикагIеи хилийтарна. Цунца вай гIо де деза хулиганашца къовсам лелабарна, царна къовсам лелабеча органашта.

Костоев Д.

Ханал хьалха

Кхоачашъяьй хьайбаех йоаха продукташта кийчъяраи эцараи йола квартальни план.

Хьайбаех йоаха продукташ яхар лакхъе аьнна шоаш тIаийца социалистически декхараш кхоачащдеш Нохч-ГIалгIай АССР-а колхозашеи совхозашеи ханал хьалха кхоачашъяьй дулх, шура фуаш кийчдареи эцареи хьалхарча квартала план.

Шура кийчъяр Грозненски, Наурски, Сунженски, Шелковски, Надтеречни районийи Грозне городеи хIаьта фуаш кийчдар Грозненски, Урус-Мартановски, Каргалински, Шалински, Сунженски районий колхозашеи совхзашеи толамца кхоачащдеш латт.

Керттерадар—къахьегам безаш хилар да

Iаьли-юртарча хьайбай ферме 270 бежан да, царех бетташ 68 ет ба. Уж дерригаш а маьрша Iангара даьхад ферман болхлоша. Дукха холонаш духьала эттар хьайбашлеладерашта хьалхарча деношка. Цхьабола доякаш а кхыбола болхлой а шоай ханачухь хьалхара беш бар хьайбашцара болх. Цул совгIа, юрта гаьннара хьадоаладаьча доаханна хало дар кердача климатически хьалашца дIаIомадала. Цхьабакъда, къонача хьайбашлеладархоша («къонача» ала деза уж хьайбаш леладе болабенна дукха ха ца хиларах) боккхача безамца дIабихьар шоай болх.

— ХIанз-м тхона карагIбоал тхой болх,—дувц ферман заведующи волча нов. Евлоев Хьусейна.—Тха болхлой дикагIа Iомабеннаб, хIаьта цар балхацара безам а совбаьннаб.

Укх сахьате ферман болхлой кхы доккхий толамаш долаш-м бац, цхьабакъда, уж шоай говзал лакхаяккха гIерташ а, хIаьта къахьегам безаш а ба. Из кертерадар а да-кх!

Шоай болх дикагIа лелабераш хьоабича эггара хьалха цIераш яха еза дояркай: Татриева Риммай, Машхоева Лизай. Муталиева Iайнай, Евлоева Ханифий, Цечоева Хадижата, хьайбашлеладархой Евлоев Умалта, Цокиев Iаьлий, иштта кхыбарий а.

КОСТОЕВ Iал.

Инициатива хьаллаьцай

Грозперча «Красни молот» завода № 5 йолча цеха коллектива комсомольски организацен бюрос айяь инициатива хьал а лаьца дукха металл кходир: 8468 тума мах болаш дола 13249 кг. металл кходаьд цехо. Цу балха юкъе лоархIаме дакъа лаьцар мастера-газорезчика Николенкос. Цо 7836 кг. металл кходаьд. Валиахмедов мастер волча бригадо 3225 кг металл кходаьд.

Газорезчик волча Багданова лицевой счета тIа дIаязъяьй кходаьча металла хьалхара 4375 кг, иштта кхы а ба заводе металл кходеш болхлой, металл кходара гIулакх шоайла яхье а яьнна дIахьош я завода цехаш а бригадаш а.

И. Майоров.

Керда телефонни лини Грозни—МагIалбик

Укх деношка Грознера МагIалбикаца къамаьл де йиш хулийташ йола керда телефонни лини болхбе йолаеннай.

Керда лини йиллалехьа Грознера МагIалбикаца ду телефонацара къамаьлаш Орджоникидзе гIолла дора.

Республикан связа управленен линейно-технически узлан коллективо керда телефонни лини хьаеллар сихонца чакхдаьккхар.

М. ЕРЕМЕНКО.

Редактор М. ЛЬЯНОВ.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Сталина, 23, телефоны редактора 2-07-01, отдел партийной жизни 2-41-23, отдел экономики 2-25-72, корректорской — 2-30-91.

СФ00743

Типография им 11 августа 1918 года, проспект Революции 30/3.

Заказ № 1939